

Laja Laka Ma MARAKO Kugu

Yowani Bɔ Bapatisi

(MT 3:1-12; LK 3:1-18; YN 1:19-28)

^I Ame na rɔ tisaki 'ba laja laka 'ba Yēsu Kurīsītō kole 'ba Bɔko'ba. ^{II} Kina kisaki kɔzɔ ma tōnē Yesaya bɔ kumē lende 'ba Bɔko'ba kugu ne tara. Ame tōnē Bɔko'ba kiya te, “Oŋgɔ, ti moja bɔ laja ma kari dɔgba kōmōyī tilenjo gɔ kɔri zīyī. ^{III} Bo na kēdī kuwōwō dɔ bo di yī mōkō kiya te, ‘Ilenjoke kɔri zi n̄ere. Odɔrɔke gɔ kɔri zi bo.’ ”

^{IV} Kina Yowani kɔdɔ ŋgī yī mōkō tobapatisi bilaka, gbī tuwōwō mo zinnī gɔ lijē koto dōnnī di mī lende kēnyē 'bēnnī ga kobapatisi lijē gɔ Bɔko'ba kola lijē gɔmo. ^V Kina bilaka kɔlɔ ŋgī di Yudayi, pili di mī Yerosalema kari zi bo. Lijē ari kɔdɔ kpēnnī ŋgī pili gɔ lende kēnyē 'bēnnī ga na bo kobapatisi lijē ŋgī mī yōpō Yaradene.

^{VI} Yowani, bɔŋgɔ 'ba rɔ bo u'jō di mī sunē gamele, ti gasi 'bana bo koga 'bōmbō bo. Akonyo abo ga rɔ mōmī ni ti tagi 'ba mī 'bɔrɔ. ^{VII} Kina bo kiya zi bilaka naga nima te, “Bɔ mɔtɔ ēdī kozi kako di gɔma. Bo na mbiri lōbu di dɔma. Pele rɔ kabi 'ba wari ndī bo ma mɔ'bo dē tēdē bēri tope kpamo. ^{VIII} Mo'dɔ ma 'bama bapatisi 'deni dɔye ti mini. Tine ma 'ba bo, bo ti kobapatisi ye ti Nyī Kɔtɔ Laka.”

Bapatisi 'Ba Yēsu

(MT 3:13–4:11; LK 3:21–22; 4:1–13)

^{IX} Mi kada nima na Yēsu kako ngi di Nazareta di mi Galilaya zi Yowani, kina kobapatisi bo ngi mi yopö Yaradene. ^X Tine ɔɔ Yēsu kedi kɔɔ 'deni yaga di mi mini bo oja mitɔɔ konye roni 'deni yaga ɔ gböñö, Nyi Kɔɔ Laka kedi kɔɔ ngi kako ɔ bo kɔɔ matukpuru tara. ^{XI} Kina birɔ kudu ngi kako di mitɔɔ kiya te, “Ni na ɔ kole ma. Mo'ɔ yi 'deni kulöwö. Ma ti mi keyi ɔ mbembë ɔ lende 'bi.”

^{XII} Kina Nyi Kɔɔ Laka koto Yēsu ngi kari yi mökö, ^{XIII} bo ko'dɔ tö'dö ɔ 'butë sowɔ yi mökö yayi. Kina Satani koloma ngi ɔ tiyɔɔ bo. Bo oloma ngi mi löngö wa 'ba yi mökö. Tine malayika na koloma ɔ toja laja zi bo tokonyi bo.

Tisaki Nɔɔɔ 'Ba Yēsu

(MT 4:12–22; LK 4:14–15; 5:1–11)

^{XIV} Kina di pötö mo ko'ja ki'di Yowani 'deni mi maboso na Yēsu kako ngi mi Galilaya tuwöwö laja laka 'ba Boko'ba, ^{XV} kiya te, “Kada mo ömö 'deni. Kina nere löbu 'ba Boko'ba edi 'deni noli. Otɔke dɔye di mi lende kënyë 'be ga ki'dike dɔye ɔ laja laka 'ba Boko'ba.”

^{XVI} Mi tudö abo kebe kpa pöpö 'ba Galilaya na bo kari ko'ja Simona ni ngi yayi ti bɔ löndö bo Andareya kedi ga ɔ tu'du duru mi pöpö, römöyi lijë atoyi na. ^{XVII} Kina bo kilende zinni, iya te, “Ösöke goma, ti mi'di ye ɔ atoyi 'ba to'de bilaka kako zi Boko'ba.” ^{XVIII} Kina lijë kola duru 'benni ga ngi yayi lijë kösö ɔ bo.

XIX Mi tari abo mbowa dɔgba di bina na bo kari ko'ja kole 'ba Zebedayo ga ɲgi, Yakoba ni ti bo löndö bo Yowani. Lijë oloma 'deni mi sorope këdi ga rɔ tileŋo duru 'bënni. **XX** Bo idëki lijë, na lijë kënyi kola 'bu nni Zebedayo ɲgi mi sorope yayi ti bo ndɔbo, lijë kösö ɲgi gɔ bo.

Yësu Ni Ti Bɔ Nöki Mɔɔ
(LK 4:31-37)

XXI Yësu ni ari Kaparanoma. Mi kada 'ba rɔ kindawo na bo kari ɲgi kɔɔ mi rö 'ba mötu bo ki'di tiyandi kɔmɔ bilaka. **XXII** Tine lijë oto ɲgi rɔ gönni. Römöyi akiyandi abo ɲgi kɔzɔ 'ba bo közi kakpa, inza kɔzɔ ma 'ba bo kɔmɔ kiyandi ni tara.

XXIII Bɔ mɔɔ rɔ bo nöki ëdi mi rö 'ba mötu yayi. Kina bo kënyi kulöri ɲgi rɔ ma kembe kiya te, **XXIV** "Wa'di 'bi tize, ni Yësu 'ba Nazareta nime? Ako 'deni tote dɔze nati? Mikali yi 'deni. Ni na rɔ bo laja ma kɔɔ laka 'ba Boko'ba."

XXV Yësu amo dɔ nöki nima, iya te, "Udumö yaga. Kina ita'ba yaga di dɔ bo nima." **XXVI** Kina nöki mo nima koŋma bo nima ɲgi kulöri rɔ ma kembe, kina kɔɔ ɲgi yaga di dɔmo. **XXVII** Kina lende mo kigayi lijë ɲgi pili ki'di lijë ɲgi kebe tititi rönni rɔ gɔ rönni, kiya te, "Wa'di ga na te? Akiyandi la'ja nati? Bɔ nime ɲgi ti közi kakpa bo kamo dɔ nöki te yɔ kuwö dɔ bo ɲgi."

XXVIII Tine na läbi 'ba lende 'ba Yësu kita'ba ɲgi welo kote mi dɔyayi 'ba Galilaya yayi.

Yësu Ileŋo Bɔ Rɔkɔ'ɔ Ma Konzi
(MT 8:14-17; LK 4:38-41)

XXIX Yësu ni ɔɔ di mi rö 'ba mötu yayi ti Yakoba ni ti Yowani kari liŋɔ 'ba Simona ni ti

Andareya. ^{XXX} Tine lijë ömö yayi ko'ja mese 'ba Simona kedi ti zeyi kö'dö 'deni beri do sora. Iya lende mo zi Yesu, ^{XXXI} kina bo kari ngi kinda'ba közimo kombi domo toro. Kina zeyi nima kita'ba ngi yaga di roni loko kenyi toja laja zinni.

^{XXXII} Mi dokopiyari mo nima ko'ja kada kosö 'deni na ko'de bo roko'o ngi pili kako zi bo kpaki ti bo nöki ni. ^{XXXIII} Bilaka pili 'ba mi tiri ototo ronnii ngi lijo 'ba Simona yayi. ^{XXXIV} Kina Yesu kileo bilaka ame ga pili ti dokomali roko'o ma gege ne ngi, bo ki'di nöki kita'ba ngi yaga di do ma konzi ame ga ro bo nöki ne. Tine bo ota go lende di zi nöki ni romöyi lijë ikali bo.

Yesu Ilingere Kote Mi Galilaya
(LK 4:42-44)

^{XXXV} Mi bi kezé ma di gomo molo mi kano bi na bo kenyi ngi kari abo yi mökö ro do kutu bo tumötu. ^{XXXVI} Kina Simona ni ti ya moto mo naga nima koloma ngi ro toma bo. ^{XXXVII} Lijé ari ko'ja bo na lijë kiya zi bo te, “Bilaka pili edi ro toma göyi.” ^{XXXVIII} Tine bo ileki domo kiya zinni te, “Darike mi lijo ma dogba naga 'do mari muwöwö laja nime gbi yayi, romöyi kina ro ndobo ma mako domöyi mo.”

^{XXXIX} Kina bo kilingere ngi kote mi doyayi 'ba Galilaya nima toko ti tuwöwö lende 'ba Boko'ba mi ro 'ba motu 'benni ga pili, bo ki'di nöki kita'ba ngi yaga di do bo nöki ma konzi.

Yesu Ileno Bo Mönnyu
(MT 8:1-4; LK 5:12-16)

XL Kina bo mönyu mɔto kako ngi zi Yësu kolodo bëri koma'jo roni zi bo, iya te, “ɔdo ko'doko ngi ti kilejo ma ngi yaga ro ma kopo.”

XLI Yësu ongo lisa 'ba ro bo nima, na bo koja kosi bo ngi kosa romo, kiya te, “Mo'doko 'deni ngi, ilejo yi 'deni.”

XLII Kina mönyu kilayi ngi di ro bo nima romo kopo ngi yaga. XLIII Tine Yësu ose gomo kitigo zi bo nima koja kari, kiya te, XLIV “Kinza kari kiya lende nime de zi botɔ, ari kileme royi zi bo akumu 'ba Boko'ba ni. Kina 'do ki'di a 'ba akilejo mo tone Musa ki'di ko'du mo ne, 'do kileme ilejo yi 'deni kopo.”

XLV Tine pele bo nima ari ngi koloma ro tiyeti mo, tiyela lende 'ba Yësu. Kina ngi i'di bi 'ba todo mi gawo kari kele de kpe zi Yësu. Kina bo koloma abo ngi ko'bo yaga moko di mi gawo. Na bilaka koloma ngi ro tolo kari zi bo di mi go bi pili.

II

Yësu Ilejo Bo Kenme Bëri Mɔto (MT 9:1-8; LK 5:17-26)

I Mi to'do do ndo tara di poto mo na bo kileki ngi kari Kaparanoma. Kina lebi mo kote go bi nima ngi toko ma bo kedi 'deni ligo mato yayi.

II Kina bilaka kolo ngi ro tindi kako zi bo koso lo mi ro nima bi gböno ma titi te kari kinza kpe ro bo. Kina bo koloma ngi ro tuwöwö lende 'ba Boko'ba zinni. III Na ko'de bo mato ame kenme 'deni molo bëri ne ngi kako zi bo, bilaka sowo na kombi. IV Tine bilaka oso 'deni ngi bi gböno

ma titi te inza kpe zänni 'do tɔɔ tɔmo toto bo nima kari nɔɔsi zi Yēsu. Kina lijē kēki nɔɔi do rō tɔɔ kiteɔe go bi koja bo nima kebe teyi kpaki ti laɔba ma kō'dō dɔmo mo ko'ba bēri te kɔmɔ Yēsu. ^V Kina ɔɔ Yēsu koɔgo 'deni lijē ki'di dōnni go lende abo tara tine, na bo kilende nɔɔi zi bo keɔme bēri nima, kiya te, “Kole ma, ola yi 'deni go lende kēnyē 'bi ga.”

^{VI} Dēmba tine bo kɔmɔ kiyandi 'ba kō'du ki'di mɔto ga ēdi yayi, na lijē kebe nɔɔi rɔ tomeri mo ti mīnni, kiya te, ^{VII} “Bo nime ilaɔa rɔ bo kiya lende tara go wa'di zi Boko'ba? O'ja dōli na 'di. Boko'ba na nɔe kɔto rɔ bo tola wa go lende kēnyē.”

^{VIII} Yēsu ikali meri 'bēnni nima nɔɔi, na bo kiya zänni te, “Kpe, ēddi komerike lende nima tara miye go wa'di? ^{IX} Ma yala na kitēwu 'do tiya mo zi bo keɔme bēri nima? ‘Ola yi 'deni go lende kēnyē 'bi,’ ala 'do kiya te, ‘Ēnyi kombi laɔba 'bi kilingere.’ ^X Ne ziye tikali mo rɔ ma laka kole 'ba bilaka lesi ēdi nɔɔi ti tigo dɔliɔo bine tola bilaka go lende kēnyē.” Kina bo kiya nɔɔi te zi bo keɔme bēri nima, ^{XI} “Ni, milende zīyi, ēnyi kombi laɔba 'bi kari liɔo.”

^{XII} Kina bo nima kēnyi nɔɔi di kōmōnni pili te kombi laɔba abo kari tɔmo. Lende mo igayi lijē nɔɔi pili na lijē kebe nɔɔi rɔ tilēlu Boko'ba, kiya te, “Wa ma te do'ja dē gba molo.”

*Bo Roko'ɔ Na Nge Ko'doko Wɔwɔ
(MT 9:9-13; LK 5:27-32)*

^{XIII} Yēsu ileki 'böwu kari kpa pöpö 'ba Galilaya, na tindi kototo rōnni nɔɔi zi bo yayi. Na bo

koloma ngi ro tiyandi lijë. ^{XIV} Kina odo bo kënyï 'deni tilingere kebe yayi tine na bo kari ko'ja bo kireke awada mato kidëki ro Lëwë kole 'ba Alapayo, koloma 'deni mi bi 'ba tireke awada. Bo iya te, "Ösö goma." Kina Lëwë kënyï ngi kösö go bo.

^{XV} Kina lijë kari ngi tonyo kpënni lijo 'ba Lëwë. Bo kireke awada ma konzi ti bo lende kënyë mato ga edi gbi yayi tonyo wa bi koto ti Yësu ni ti bo kösö go bo ga. Römöyï ma konzi 'bënni ösö 'deni go bo. ^{XVI} Kina odo bo komo kiyandi 'ba kö'du ki'di mato ga ame lijë gbi ro Parosi ne ko'ja Yësu 'deni këdi ro tonyo wa bi koto ti bo lende kënyë ni ti bo kireke awada tara tine, lijë ënyï kititi bo kösö go bo ga, kiya te, "Yësu edi konyo wa bi koto ti bo lende kënyë ni ti bo kireke awada go wa'di?"

^{XVII} Yësu uwö lende 'bënni nima 'deni, na bo kileki zinni, kiya te, "Bo roko'ö na nge kari zi bo ki'di wowo. Ya ma kinza ti roko'ö naga ari ë'bënni dë. Kina me ma mako dë tidëki bo lende laka, mako go bo lende kënyë."

Lende 'Ba Kpa Koro
(*MT 9:14-17; LK 5:33-39*)

^{XVIII} Bo kösö go Yowani bo bapatisi ga ti Parosi ni edi koro kpënni. Kina ya mato ga kako zi Yësu kititi bo, iya te, "Go wa'di na bo kösö go Yowani ga ti bo kösö go Parosi ni këdi koro kpënni, tine ma 'bëyi ga koro kpënni dë gomo?"

^{XIX} Yësu ileki domo zinni, iya te, "Ma komerike 'beye nba 'ba mi karama 'ba gbe ti koro kpënni ko'ja më'dë 'ba nyiti këdi mi löngö lijë? Inza tara. ^{XX} Tine kada mo ti komö 'deni ame go

kinda'ba mē'dē 'ba nyiti yaga di mī lōngō lījē, kina ti lījē koro kpēnnī 'jaa.

XXI Rɔ ma laka bɔtɔ uru bɔngɔ ma la'ja dē yɔki bɔngɔ ma mɔlo. Ɔɔ ko'dɔ tara ma la'ja nima ti kosoŋi rōnī kirica ma mɔlo mo ŋgī yaga ko'dɔ bi gbōŋō ma löbu kulōwō. **XXII** Kina bɔtɔ mɔtɔ odo layi ma la'ja dē gbī mī kilaka 'ba layi ame kōndē 'deni ne. Ɔɔ ko'dɔ tara layi ti kotopa kilaka kōndē nima ŋgī, kina layi ni kpaki ti kilaka mo nima ti kirasi rōnnī ŋgī yaga. Tine ma laka mo todo layi ma la'ja gbī mī kilaka ma la'ja 'ba layi."

Lende 'Ba Kada 'Ba Rɔ Kindawo
(*MT 12:1-8; LK 6:1-5*)

XXIII Mī kada 'ba rɔ kindawo ma dɔ kɔtɔ mɔtɔ, Yēsu ni kēdī kudō ti bɔ kōsō gɔ bo ga kebe mī nyaka 'ba nyōnyu, na bɔ kōsō gɔ bo ga koloma ŋgī rɔ tomborozi dɔ nyōnyu ma kana kebe tonyo mo. **XXIV** Parosi ni ēnyī kiya zi Yēsu te, "Oŋgɔ te, gɔ wa'di na bɔ kōsō göyī ga kēdī ko'dɔ wa ame kari dē gɔ kō'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo ne tara gomo?"

XXV Yēsu ēnyī kileki dɔmo zīnnī iya te, "Kpe, wa tōnē 'bu ze löbu Dawidi ko'dɔ mī kada ma lījē ti ya ma ti bo kēdī rɔ 'bö ne, idēkike dē? **XXVI** Ame tōnē ko'dɔ rōnī mī kada ma Abiyatara na kēdī rɔ bɔ dɔ bɔ akumu ne. Mangolɔ'bɔ koro mo tōnē ki'di 'deni zi Bɔko'ba, mī kō'du ki'di mo 'dɔ bɔ akumu na ŋge konyo, bilaka ma sari konyo dē ne, Dawidi ɔɔ ŋgī mī rō 'ba Bɔko'ba konyo, kogba mɔtɔ ga ki'di gbī zi ya ma ti bo."

XXVII Kina Yēsu kileki gomo gbī kiya zīnnī te, "I'di kada 'ba rɔ kindawo rɔ a laka zī bilaka lesi. Tine i'di bilaka lesi dē gɔ kō'du 'ba kada 'ba rɔ

kindawo. ^{XXVIII} Kina kole 'ba bilaka lesi na gbī rɔ ɲere 'ba dɔ kada 'ba rɔ kindawo.”

III

Bɔ Kɔnyɔ Keɲme Rɔ Kilawo Mɔto (MT 12:9-14; LK 6:6-11)

^I Yēsu ileki kari mī rɔ 'ba mɔtu. Tine bɔ mɔto ēdī yayi kɔzimo kɔlɛ 'deni rɔ kilawo. ^{II} Ya mɔto ga ēdī gbī yayi, lijɛ oloma 'deni ɲgī rɔ tonɲɔ mo ɔdɔ Yēsu kileɲo bɔ nima mī kada 'ba rɔ kindawo nima gɔ lijɛ kari kususu bo timo. ^{III} Yēsu idɛki bɔ kɔzī kɔlɛ rɔ kilawo nima kiya teyi te, “Ako kɔrɔ kɔmɔze pili bine.”

^{IV} Kina bo kɛnyī kititi bilaka naga nima, bo iya te, “Ma yala na rɔ ma laka mī kɔ'du ki'di 'ba kada 'ba rɔ kindawo 'dɔ to'dɔ mo? To'dɔ lende laka ala to'dɔ a ma rɔ ma kɛnyɛ na teyi? Tɔmɔ didī, ala tupɔ mo yaga?” Tine lijɛ udumɔ ɲgī pili liwo.

^V Kina bo kuyī kɔmɔ bo kɔɲɔ dɔnnī pili toko, dɔki'di bo ga ata 'deni rɔnnī. Tine lende kinza kuwɔ 'bɛnnī nima i'di bo ɲgī kɛdī rɔ meri. Kina bo kilende ɲgī zi bɔ nima, iya te, “Oja gɔ kɔziyī.” Bɔ nima oja yɔ na kileki ɲgī rɔ ma laka gɔ bi mo.

^{VI} Kina Parosi ni kɔdɔ ɲgī di mī rɔ 'ba mɔtu yayi kari kotɔtɔ ga kpɛnnī ti bilaka 'ba Erode ga toma kɔri 'ba 'dɔ tupɔ Yēsu timo.

Tindī Ako Zi Yēsu

^{VII} Yēsu ɛnyī ɲgī ti bɔ kɔsɔ gɔ bo ga kari kpa pɔpɔ, na bilaka kɔlɔ ɲgī rɔ tindī kari zīnnī yayi. Lijɛ ɔlɔ kako di Galilaya yayi, di Yudayi, ^{VIII} di Yerosalema, di Edome, di gɔnyī yɔpɔ 'ba Yaradene, ya mɔto ga ako di mī dɔliɲɔ 'ba Tura

ni ti Sidona. Lijë ɔlo kako zi bo go lëbî 'ba wa ame lijë kuwö bo këdi ko'do ne.

^{IX} Bilaka ngî ro tîndî ma kinza kiya. Na Yësu kiya ngî zi bo kôsö go bo ga 'do lijë ko'de sorope go bo këkî yîmo kinza komoti bo ra. ^X Römöyî bo îlejo bo rokɔ'o ma konzi ngî, kina ma konzi mɔto ga këdi gba nduwë komoti rönni tari tosa ro bo. ^{XI} Kina ɔdo ya ma ro bo nöki ni ko'ja ma 'bënni kinë bo te na kila'ba ngî bëri kɔmɔ bo ti tulörî, kiya te, "Nî na ro kole 'ba Boko'ba." ^{XII} Tine bo amo ngî dönni kinza lijë kuwöwö go bo dë yaga.

Bɔ Kôsö Gɔ Yësu Ga
(*MT 10:1-4; LK 6:12-16*)

^{XIII} Yësu ënyî ngî këkî kari do kurungu toro, na bo kidëki bilaka ma bo ko'dokɔ naga ngî kako zi bo. ^{XIV} Na bo koza ma 'butë domoriyö ngî di yîmo ro ame mo ga bo kidëki ro bo laja abo ne. Kina bo kiya zi lijë te, "Kpe nime, moza ye 'deni 'do këddike tö, 'do moja ye gbî tari tuwöwö lende zi bilaka, ^{XV} mi'di közi kakpa ziye toga nöki timo yaga." ^{XVI} Lijë ma 'butë domoriyö ma bo koza mo ga na me, Simona ame Yësu ki'di möyî bo mɔto gbî ro Pïtorö ne, ^{XVII} ti Yakoba ni ti löndö bo Yowani kole 'ba Zebedayo ga. Yësu i'di möyî dönni ro Bonerega, ame 'jo 'ba lende mo tégë, "Bo toro kapi." ^{XVIII} Kina ti Andareya ni ti Pîlipö ti Batolimayo ti Matayo ti Toma ti Yakoba kole 'ba Alapayo ti Tadayo ti Simona bo ko'do ya go doyyayi 'bënni. ^{XIX} Kina ti Yuda Isikarita ame kina kari kususü Yësu zi turu ne.

Yësu Ni Ti Bezezebola
(*MT 12:22-32; LK 11:14-23*)

XX Yësu ileki kari liŋɔ, na tindi ma kinza kiya kototo rönni ngi gbi kako zi bo kola bi 'ba tonyo akonyo pele kari kinza kpe zinni ti bo koso go bo ga. **XXI** Kina odo lebi mo kari komo 'deni kozo a nime te zi e'be ma bo ga tine, na lije kenyi ngi kako go bo. Romoyi bilaka edi 'deni ngi ro tiya mo te, "Rumo na kila'ba 'deni do bo."

XXII Bo komo kiyandi 'ba ko'du ki'di moto ga ame kako di Yerosalema ne oloma ngi ro tiya mo te, "Bezebola nere 'ba noki na kila'ba 'deni do bo. Nere 'ba noki ni na ki'di kosi kakpa nima zi bo toga noki ma laki timo yaga."

XXIII Kina Yësu kideki bilaka naga nima ngi kako zi bo, bo koloma ro tiya mo zinni ro donjala. Bo iya te, "Ti Satani kebe koga Satani lepi bo moto tondo ga? **XXIV** Odo dolingo koto kebe koza mini 'deni kebe to'do ya ro go rönni dolingo nima edi kita'ba ngi. **XXV** Odo kpa goli koto koza mini kebe to'do ya ro go rönni, kpa goli nima edi kita'ba ngi. **XXVI** Kina gbi tara odo Satani koza minni 'deni kebe to'do ya ro go rönni, gomo inza kowo kpe dolingo 'beni nima edi kita'ba giri nime.

XXVII Bototo moto ikali de ma 'do kari kodo mi ro 'ba bo tigo moto kolo amo ga. Tine nge odo kudodu bo tigo nima 'deni titi gba beri tine na 'jaa ti kolo amo ga.

XXVIII Kpe omerike lende nime laka. Dokomali lende kenyi ma laki naga nima pili ti kola bilaka ngi gomo kpaki ti kpa kenyi ma lije ko'do. **XXIX** Ne bototo ame kirasi lende kiya kpeni ro ma kenyi go Nyi Koto Laka ne, inza kola ngi du lipo. Lende kenyi ma nburunburu na bo ko'do 'deni."

XXX Yësu iya lende nime te römöyî lijë iya te nöki na kedi ko'do bo.

Yë Na Rɔ Iya?

(MT 12:46-50; LK 8:19-21)

XXXI Kina ma 'ba Yësu ni ti löndö bo ga kömö ngi. Lijë ɔɔ yaga koja laja kari go bo. XXXII Tindi oloma 'deni kuru bo beri na kari kiya zi bo te, "Möyî ni ti löndö yi ga edi yaga 'de yayi, lijë o'doko yi 'do kari zinni."

XXXIII Yësu ileki domo zinni iya te, "Yë ga na rɔ iya ni ma ti löndö ma mo ga?"

XXXIV Bo uyî komo bo kongo do bilaka naga nima koloma yayi ne, na bo kileki kiya te, "Lijë nime na rɔ iya ni ma ti löndö ma ga. XXXV Boto ame ko'do ako'doko 'ba Boko'ba ne na rɔ löndö ma ga, rɔ lëmi ma ga gbi rɔ iya ma."

IV

Dɔngala 'Ba Bɔ Kulî Kupö

(MT 13:1-9; LK 8:4-8)

^I Yësu ako 'böwu gbi koloma rɔ tiyandi bilaka di kpa pöpö 'ba Galilaya. Bilaka ako ngi zi bo rɔ tindi ma kinza kiya, kina bo kari kiki koloma ngi mi sorope mbowa mi zana mini. Tindi naga nima ɔɔ ngi yaga kpa götö yayi, ^{II} kina bo koloma ngi rɔ tiyandi lijë ti dɔngala ma konzi.

Mi akiyandi abo, bo iya te, ^{III} "Uwöke, bo kulî kupö mato odo 'deni kari tuli kupö abo mi nyaka. ^{IV} Di bi tuli mo mato ga ila'ba ngi do kpa kori, kina yali kako ngi kogo yaga. ^V Kupö mato ga ila'ba ma 'benni do kirigoyo ame yayi mo kalo de laka ne. Kina kötu ngi welo römöyî yayi mo alo

dë. ^{VI} Tine ɔɔɔ kada keze yɔ na koŋma ŋɔi kututu yaga römöyɔi ŋgira'da mo alo dë. ^{VII} Kupö mɔɔ ga ila'ba ma 'bënni ŋɔi mi löŋgö kono. Tine ɔɔɔ kono kebe kiyöbu yɔ na kuböwu ŋɔi yaga kö'bö rɔ azurupu. ^{VIII} Kina kupö mɔɔ ga kila'ba ma 'bënni ŋɔi mi yayi ma laka. Na kötu ŋɔi kiyöbu laka ŋbö kana. Mɔɔ mo ga ana ŋge mbowa, mɔɔ ga ana laka tine mɔɔ ga ana ŋɔi kulöwö.”

^{IX} Kina Yësu kileki gomo kiya zinni te, “Bɔ ame ti mbili ne i'dike bo kuwö lende nime.”

'Jɔ 'Ba Dɔŋgala 'Ba Kupö
(*MT 13:10-23; LK 8:9-15*)

^X Di pötö mo ko'ja Yësu këdi 'deni kutu bo tine, na ya mɔɔ ga ame kuwö lende nima ne ti bo kösö gɔ bo ga kako ŋɔi zi bo. Lijë ako kititi bo 'dɔ bo kiyëti mi 'jɔ 'ba dɔŋgala naga nima zinni. ^{XI} Yësu ileki dɔmo zinni iya te, “Kpe, akikali 'ba a ma rɔ ma kusu mi ŋere löbu 'ba Boko'ba nime i'di 'deni ziye. Tine ma 'bënni 'ba ya mɔɔ ga naga nima ti milende zinni nduwë rɔ dɔŋgala. ^{XII} Römöyɔi kɔzɔ ma tönë kugu ne, ‘Gɔ lijë koŋgɔ pele, tine lijë ko'ja dë. Lijë kuwö pele, tine lijë kikali dë. Römöyɔi kinza lijë kebe koto dönni ra lijë kileki kako zö ma ŋere Boko'ba, kinza mola lijë ra gɔ lende kënyë 'bënni ga.’ ”

^{XIII} Kina Yësu kititi lijë kiya te, “Kpe gbɔ ikalike mi 'jɔ 'ba dɔŋgala nime dë? Tine gɔ kikalike mi 'jɔ 'ba dɔŋgala mɔɔ mo ga 'jaa tondo mo ga? ^{XIV} Bɔ kulɔ kupö nima na rɔ bɔ kuwöwö lende 'ba Boko'ba. ^{XV} Kupö ma kila'ba dɔ kpa kori na rɔ ya ame ga kuwö ŋɔi tine, Satani ako ŋɔi welo kogba yaga di mi döki'di mo ne. ^{XVI} Kupö ma kila'ba

do kirigoyɔ na rɔ ame ga kuwö yɔ kinda'ba ngi ti mi këyi ne. ^{XVII} Tine ngira'da mo na kalo dë minni kina ngi gomo igabi dë. Ɔdo gomo ni ti közi kasi 'ba gomo kömö yɔ na lijë koga kpënni ngi gomo. ^{XVIII} Kupö ma kila'ba mi löngö kono na rɔ ame ga kuwö ngi kinda'ba laka, ^{XIX} tine komo kilë'di 'ba gɔ wa 'ba doliŋɔ, mɔri ni ti mi löbu gɔ ama konzi mɔto ga kuböwu ngi yaga kana ɔto dë. ^{XX} Tine kupö ma kila'ba mi yayi ma laka na rɔ ame ga kuwö kuti ngi kinda'ba laka ne. Kina lijë na ma kana ngi, mɔto ga mbowa, mɔto ga laka, tine mɔto mo ga kulöwö.”

Lamba Bici Sora
(LK 8:16-18)

^{XXI} Kina Yësu koloma ngi nduwë rɔ tiya mo zinni te, “Me bɔto mɔto ebe kogba lamba ra kutu'bö dɔmo yaga teyi ti lö'di ala kusu bici sora? Rɔ ma laka lamba ëdi kutë do a 'ba tidëyi mo. ^{XXII} Kina me 'deni ɔto ame yaga rɔ ma kusu ne ti koja ngi yaga bi kɔpɔ. Ɔto ame kutu'bö dɔmo teyi ne ti kombi dɔmo 'deni ngi yaga. ^{XXIII} Kina ti, bɔ ame ti mbili ne, i'dike bo kuwö lende nime.”

^{XXIV} Bo ileki gbï kiya zinni te, “Wa ame këdi kiya ziye ne ojeke mbili ye laka gomo tuwö mo. Wa ma këddi kiyarike timo na ti Boko'ba kiyari gbï timo ziye. Kina ti bo ki'di dɔmo 'deni ngi teyi ziye. ^{XXV} Römöyi bɔ ame këdi timo ne ti ki'di gbï teyi. Kina bɔ ame kinza timo ne ma titi to nima zi bo ne ti kopepe 'deni ngi yaga.”

Dɔŋgala 'Ba Tiyöbu 'Ba Kupö

^{XXVI} Bo ileki gbï 'böwu kiya zinni te, “Nere löbu 'ba Boko'ba ëdi kɔzo lende 'ba bɔ mɔto ame kuli

kupö mi nyaka bo kari koloma abo ngi kö'dö nati ne. ^{XXVII} Tine kupö naga nima ötu ë'bënni ngi go dönni kiyöbu kinza ma bo kikali gomo. ^{XXVIII} Yayi na ngi koja ë'bëni. Dɔgba mo ötu rɔ dɔ biti kina kiyöbu ngi köyö kana dɔmo. ^{XXIX} Tine ɔdɔ bo konɔgo kandi 'deni yɔ na bo ki'di kulu ngi mugu mo römöyï bo ikali kada 'ba tumu mo na 'deni."

Dɔngala 'Ba 'Jo Titiyi

(MT 13:31-32; LK 13:18-19)

^{XXX} Kina bo kileki kiya gbï te, "Nere löbu 'ba Boko'ba nime ti kiyari ngi ti wa'di ga? Dɔngala ma tondo mo ga na ngi go kiyari timo? ^{XXXI} Ti këdi ngi kɔzɔ 'jo 'ba a mɔtɔ ame titiyi 'deki ne. Tine ɔdɔ kogba kuli mi yayi, ^{XXXII} na kebe kiyöbu ngi yaga rɔ ngëri ma löbu. Kina dɔngila mo ga konza ngi yali ni kako kubö rö 'bënni ga dɔ mbëli mo."

^{XXXIII} Mi akiyandi 'ba Yësu ga pili bo ilende zinni ti dɔngala. Bo o'de dɔngala 'ba lende mo zinni ti wa ma lijë kikali laka. ^{XXXIV} Zi ma laki naga nima bo iya wa pili zinni rɔ dɔngala. Tine ɔdɔ lijë këdi 'deni rɔ dönni ti bɔ kösö go bo ga tine na bo kebe 'jaa tÿyëti mi 'jo 'ba lende mo ga pili zinni.

Yësu Oga Piwu

(MT 8:23-27; LK 8:22-25)

^{XXXV} Mi dɔkɔpiyari mo nima na Yësu kiya ngi te zi bɔ kösö go bo ga, "Ënyike, dumuke darike gönyï pöpö ma 'dë."

^{XXXVI} Kina lijë kënyï ngi kola tindi naga nima yayi lijë këki go bo mi sorope, tumu dɔ mini nima kari gönyï pöpö ma kapa mɔtɔ. Sorope mɔtɔ ga

ari gbì tinnì yayi. ^{XXXVII} Kina lili ma kembe rɔ pìwu ki'di ngi tome, na mini ki'di ngi rɔ tikagba 'do koso gönnì mī sorope. ^{XXXVIII} Yèsu èdì kebe kapa sorope ma yì'bòwu yayi kò'dò 'deni kitaka do bo ti bɔngɔ. Kina bɔ kòsò gɔ bo ga kari kindinì bo ngi kiya zi bo te, “Bɔ kòmɔ kiyandi, ma 'bèyì omeri lende ze dè kpe ɔdo dèdì pele dölèke nati?”

^{XXXIX} Kina bo kindinì ngi yaga, bo kamo do lili nima, bo kilende zi mini kikagba nima kiya te, “Ɔrɔ yaga.” Kina lili ni ti mini kikagba nima kɔrɔ ngi bi ko'do liwo. ^{XL} Bo ileki kiya zinnì te, “Kpe, èddì kereke gɔ wa'di? Kpe gba i'dike doye dè gɔ lende ma?”

^{XLI} Kina lijè ngi rɔ ma kere bo. Lijè ebe tititi ronnì kiya te, “Bɔ nime bo wa'di ga na? Lili ni ti mini ni ngi kpaki rɔ akuwò do bo?”

V

Nökì Nì Tì Bā'do (*MT 8:28-34; LK 8:26-39*)

^I Lijè umu ngi kari kòmò gönyì pöpò mī doyyayi 'ba Gerasa. ^{II} Kina ko'ja Yèsu kèdì kèkì di mī sorope kako yaga yɔ na do bo kondɔsɔ ngi ti bɔ nöki mɔtɔ kèdì rɔ tako di mī löngö dögö yayi. ^{III} Bɔ nima nöki ila'ba 'deni ngi mɔlo dɔmo ki'di kèdì koloma 'deni ngi nburu kò'bò mī löngö dögö. Bɔtɔ mɔtɔ inza kpe ame 'do kò'bo togbo bo bəri. Pele rɔ tudödu bo ti zingiri onya do 'deni. ^{IV} Römöyì pa oloma rɔ tudödu közi bo ga komba zingiri ndi bo. Tine bo ö'bò ngi tìyèyì wa naga nima di rɔ bo, bo kodowe zingiri ni yaga di ndi bo. Kina ngi bɔtɔ mɔtɔ inza kpe ame 'do kò'bo

togbo bo bəri. ^V Kote kada löbu nime kpaki ti koröndo mo ga bo ö'bö ngi mi löngö döngö dö doku tulöri, bo kore rö bo ga ti doku.

^{VI} Tine ödo bo ko'ja Yësu ngi nbö di bi köwo yo na bo kirina ngi kurë dömo bo kari kolodo bəri kömo Yësu. ^{VII} Kina bo kulöri ngi rö ma kembe kiya te, "Wa'di 'bi na tö, ni Yësu kole 'ba Böko'ba tigo dö kiteli? Moma'jo röma ziyi ti möyi Böko'ba, kinza kodo gomo dö döma." ^{VIII} Bo iya tara römöyi Yësu ilende zi nöki nima iya te, "Ni nöki nime ödo yaga di mi bö nime."

^{IX} Yësu ititi bo iya te, "Ni, möyi yi rö yë?" Bo iya te, "Möyi ma rö Tindi. Ze rö ma konzi." ^X Kina nöki naga nima kebe ngi toma'jo rönni zi Yësu kinza bo koga lijë dö yaga di mi dölijo nima.

^{XI} Tine tindi 'ba ba'do 'ba lijo edi rö tonyo kpenni ndi doku yayi. ^{XII} Kina nöki naga nima koma'jo rönni ngi zi Yësu, iya te, "Oja ze dari dila'ba dö ba'do naga nime 'dë."

^{XIII} Yësu uti dömo zinni, iya te, "Ödöke karike." Kina nöki naga nima ködo ngi lijë kari kila'ba dö ba'do tönë ga. Tumu 'ba ba'do nima titëtë mo edi pili közo kuluku 'butë sowo tara (2000). Kina kënyi kirina ngi di dö kulöngö kö'do nima kari kila'ba mi pöpö kote dönni ngi pili yaga.

^{XIV} Kina bö koda ba'do mo naga nima kirina ngi kari kiya lende mo mi gawo pili zi ya ma kebe go nyaka naga. Kina bilaka kölo ngi kako tongo wa ma kö'do röni nima. ^{XV} Lijë ako ngi kö'ja Yësu ni ti bö tönë pa ti tindi 'ba nöki dömo ne koloma 'deni yayi ti böngo röni dömo kele 'deni. Kina lende mo kö'de tikere ngi za zinni.

XVI Tine ya ame ga ko'ja ti kōmōnni ne na kebe 'jaa rō tīyētī wa ma ko'do rōni zi bō nōkī nima gbī ti tīndī 'ba ba'do naga nima zīnnī. **XVII** Kina lījē koloma ngī rō toma'jo rōnnī zi Yēsu 'do bo kēnyī kari yaga di mī dōyayi 'bēnnī.

XVIII Kina ɔdo bo kēdī ko'do 'deni tari tēkī mī sorope tine na bō nōkī tōnē kako ngī koma'jo rōni zi bo 'do tari koto tīnnī. **XIX** Tine bo ileki kiya zi bō nima te, “Ari liᅇ zi bilaka 'be ga, kina 'do kīyētī gō wa ame ga ᅇere Boko'ba ko'do zīyī ne zīnnī, gbī ti mī kēyī ame bo ko'do 'deni zīyī ne.”

XX Kina bo tōnē pa rō bō nōkī ne kari ngī koloma rō tīyētī wa ame Yēsu ko'do zi bo ne pili kote mī dōyayi nima kīdēkī mōyī mo rō Gawo 'Butē ne. Kina bilaka mo ga koto ngī rō gōnnī.

*Nyiti Titi Ti 'Ja Kosa Rō Bōngō 'Ba Yēsu
(MT 9:18-26; LK 8:40-56)*

XXI Kina ɔdo Yēsu kumu 'deni kileki kako gōnyī pōpō ama tine na tīndī kototo rōnnī ngī zi bo kpa gōtō yayi. **XXII** Kina ɔdo bo mōto mōyī mo rō Yayiro rō bō do rō 'ba mōtu kako ko'ja Yēsu tine na bo kila'ba ngī bēri bi ndī Yēsu, **XXIII** koma'jo rōni zi bo, kiya te, “Nyiti titi ma 'deni ngī ngōsi tōlē, ako to kpe ki'di kōzīyī rōmo 'do kileᅇo nī, loko kōmō yaga di do rōko'ɔ nime.”

XXIV Kina Yēsu kēnyī ngī tari koto ti bō nima. Tine tīndī ma kinza kiya ari ngī koto tīnnī kēdī komoti bo. **XXV** 'Ja mōto ēdī yayi roma kō'bō tolodo ngī di rōmo kōmō kōo mo 'deni ᅇbō 'butē dōmorīyō. **XXVI** Loko ilisa 'deni tīmo kulōwō kebe zi bō wōwō ma konzi kote gīrīsī 'deni ngī di kōzīnī. Tine ma koto mōto mo okōnyī nī dē du

te, kina ko'do ngi konye. **XXVII** Loko uwö lëbi 'ba Yësu 'deni na loko kako ngi kebe go bo ro mi löngö bilaka konzi nima, na loko kosa kpa bəŋgo 'ba ro bo ngi. **XXVIII** Römöyï loko omeri 'deni kiya te, “Ɔdo kiya te mosa pele nge ro kpa bəŋgo 'ba ro bo ti kileŋo ma ngi.”

XXIX Mi tosa nima loko kosa kpa bəŋgo nima yo na roma 'bëni tönë koke kpëni ngi, loko kikali gomo di mi yida rönï, ileŋo ni 'deni. **XXX** Tine Yësu ikali gomo ngi ma tigo kodo di mi yida ro bo, kina bo kuyi komo bo ngi kititi bilaka konzi naga nima, kiya te, “Yë na kosa ro bəŋgo ma?”

XXXI Bo kösö go bo ileki domo zi bo iya te, “Tindï nime kuru yi ne oŋgo te, ne ro ma tondo mo ga na këddi kititi ma 'bëyi 'böwu kiya te, ‘Yë na kosa ro bəŋgo ma?’ ”

XXXII Tine Yësu ëdi nduwë gba ro tonŋo boto nima kosa ro bo ne. **XXXIII** 'Ja tönë ikali go wa ma ko'do rönï nime 'deni na loko kako ngi ti tikere ti ro kilë'di kila'ba bëri bi ndi Yësu, loko kiyëti go wa ma ko'do rönï zini. **XXXIV** Yësu ileki zini iya te, “Nyiti ma, ti'di döyï go tigo ma na kileŋo yi 'deni. Ari ti, ti mi këyi roko'o nima kola yi yaga.”

XXXV Kota Yësu këdi gba ro tilende zi 'ja nima na bo laja komö ngi di liŋo 'ba bo tönë ro Yayiro ne. Lijë iya zi bo te, “A 'ba nyiti 'bi tönë, bilaka ënyë 'deni kinza koma'jo bo komo kiyandi dë ka kpe ndeni.”

XXXVI Yësu uyï mbili bo le mökö di zi lende 'bënni nime. Bo ileki kiya zi Yayiro te, “Kinza kere dë, tigo ma na ki'di döyï gomo.”

XXXVII Yësu ola bilaka ma konzi naga nima dë kpe kari tinni, bo ogba nge ro P'itörö ni ti Yakoba ni ti bo löndö bo Yowani. XXXVIII Lijë ari ngi kömö liŋo 'ba Yayiro bo do rö 'ba mötu nima yayi kari ko'ja bilaka ngi kedi bi mono, lende konya ngi nbanj, kedi kome kuwu ni konyo kökö. XXXIX Kina odo Yësu kodo ngi 'deni mi liŋo yayi tine, bo iya zinni te, "Wa'di ga na lende konya ngi nbanj te gomo? Eddi kuduke go wa'di? Nyiti titi nime ole de ro tole tine loko edi nge kö'dö."

XL Kina lijë kögö bo ngi ro laŋa. Bo oga lijë ngi pili kodo yaga. Kina bo kogba 'bu mo ni ti ma mo ti bo kösö go bo ga ma mota mo toné ga ngi lijë kodo rö go töku nima yayi. XLI Bo inda 'ba közimo kilende teyi te, "Talita kumi." Ame 'jo 'ba lende mo tegé, "Nyiti titi, milende ziyi, enyi toro."

XLII Kina töku toné kindiŋi ngi kënyi toro kebe tilingere. Komö koo 'beni 'deni 'buté domoriyö. Kina lende mo kigayi bilaka ngi. XLIII Tine Yësu ose gomo kitigo zinni kinza lijë kiya lende mo de zi boto moto. Kina bo kiya zi ma mo ni te, "T'dike akonyo zini loko konyo."

VI

Bilaka 'Ba Nazareta Ilagi Lende 'Ba Yësu (MT 13:53-58; LK 4:16-30)

^I Yësu enyi di yayi kileki kari mi doiyayi 'benni. Tine bo kösö go bo ga ozi ngi koto kari ti bo. ^{II} Mi kada 'ba ro kindawo na bo koloma ngi ro tiyandi wa mi rö 'ba mötu yayi. Kina ma konzi ame ga pili kuwö ne koto ngi ro gönni. Lijë ebe ro tititi

mo kiya te, “Bo nime bo o'ja a naga nime kulöwö te di yala? Bo o'ja akikali naga nime te di yala ga? Gɔ kotɔ löbu naga nime bo ëdi ko'dɔ ngi te totondo ga? ^{III} Tara ne bo na dë rɔ bɔ kose ngëri tönë kole 'ba Mariya? Löndö bo mɔto mo ga na dë me rɔ Yakoba ni ti Yose ti Yuda ti Simona ne? Lëmi bo ga na dë me gbï tize bine ne?” Kina lijë kilagi lende abo ngi.

^{IV} Yësu ënyi kileki kiya zïnni te, “Rɔ ma laka, bilaka 'ba mi gɔ bi ma laki pili rɔ ma koro bɔ kumë lende. Tine bilaka 'ba dɔyayi abo ga, ti ma wado abo ga oro bo dë.”

^V Kina ngi bo o'dɔ gɔ kotɔ ma löbu dë kpe kulöwö yayi, tine bɔ rɔkɔ'ɔ ma ndö te na nge bo ki'di közi bo rɔmo kileŋo. ^{VI} Lende 'bënni lijë ame ga rɔ 'ba bo ne ki'di dönni dë gɔ lende abo ne ebe kigayi bo ngi yaga.

*Laja 'Ba Ya ma 'Butë Dɔmoriyö
(MT 10:5-15; LK 9:1-6)*

Bo ënyi ngi kari mi tiri mɔto ga yayi koloma rɔ tiyandi kɔmɔ bilaka. ^{VII} Kina bo kidëki lijë ma 'butë dɔmoriyö mo tönë ga ngi bi kotɔ koja lijë kari rɔ riyöriyö tuwöwö lende 'ba Boko'ba. Bo i'di tigo ngi zïnni ta'da nöki ni timo. ^{VIII} Tine bo ose zïnni kinza lijë kogba a mɔto dë kari timo mi liŋgere 'bënni nima. Tine lijë kogba nge rɔ përi. Kinza lijë kogba maŋgolo'bɔ dë tinni ala mbo'da 'ba kpati ala yamo kiŋgali dɔmo kpa bɔngɔ. ^{IX} Lijë kusu wari nge ndinni, kogba mɔto dë rɔ tötï teyi.

^X Bo ose zïnni te, “Liŋɔ ame kolomake 'deni teyi, olomake yimo nɔbö kënyike di mi gawo

nima. ^{XI} Tine gɔ bi ame ga ko'dɔkɔ dɛ tuwö lende 'be kilagi ye koga ye ne, ɛnyike ombake lupu mo yaga di ndiye rɔ lömu rönni."

^{XII} Kina lijë kari ngi koloma rɔ tuwöwö mo zi bilaka 'dɔ kotɔ dönni di mi lende kënyë. ^{XIII} Lijë i'di nöki ngi kita'ba yaga di dɔ ma konzi. Kina lijë kondi 'bu ngi kilenɔ bɔ rɔkɔ'o ma konzi timo.

Tupö Yowani Bɔ Bapatisi

(MT 14:1-12; LK 9:7-9)

^{XIV} Kina bɔ dɔliɔ Erode kuwö lende mo ngi gbï römöyï läbi 'ba Yësu ogba mi dɔyayi nima 'deni. Ya mɔtɔ ga iya te, "Yowani bɔ bapatisi na kɔdɔ 'deni yaga di mi tölä, kina ma ki'di bo ngi këdi ti tigo kulöwö tara ne."

^{XV} Tine ya mɔtɔ ga iya ma 'bënni te, "Eliya na." Kina ya mɔtɔ ga iya ma 'bënni te, "Bɔ kumë lende 'ba Boko'ba ma kɔzɔ ma dɔgba tönë ga molo bine ne na."

^{XVI} Kina ɔdɔ Erode kuwö lende mo 'deni tara tine, bo iya te, "Yowani ma tönë mi'di koke dɔmo yaga ne bo na me kɔdɔ 'deni gbï."

^{XVII} Erode bo na tönë ki'di kinda'ba Yowani kudödu ku'du mi maboso ne. Erode bo o'dɔ lende nima tara gɔ kö'du 'ba Erodiya 'ja 'ba bɔ löndö bo Pilipö ame bo Erode kebe kuyi kɔmɔ mo 'deni yaga ne. ^{XVIII} Römöyï Yowani oloma rɔ tiya mo nduwë zi bo te, "Tuyi kɔmɔ 'ja 'ba löndö ele dë. Tiyeyi mi kö'du ki'di 'ba Boko'ba na."

^{XIX} Kina Erodiya mo tönë kinda'ba tiyeli ngi rɔ Yowani kiteri tupö mo yaga. Tine kɔri 'ba tupö bo loko o'ja dë, ^{XX} römöyï Erode gbï rɔ ma kere Yowani. Bo ikali ngi Yowani bɔ lende laka 'ba Boko'ba na. Kina bo kogba Yowani ngi nge ku'du

tara mi maboso. Tine lende kiya 'ba Yowani ga kedı ki'di bo pele ngi ro meri, bo o'doko tuwo mo nduwe.

XXI Tine kina kari ko'do roni ngi yaga ro go kele zi Erodiya. Mi kada mo nima Erode oja karama 'ba kada 'ba toyö bo ngi kose bilaka ma ro lobu mi turu abo nima ngi pili ti bo do bo kanya ni ti bo mori ma mi Galilaya. **XXII** Kina nyiti 'ba Erodiya kako kusı ngala ngi komo nba naga nima. Kina lende mo konmi ngi sowa doki'di Erode ni pili ti nba abo naga nima. Kina bo dolıno Erode kenyi ngi kiya zi nyiti nima te, "oto ame ko'doko ne, ideki di zo, kina ti mi'di ngi ziyi." **XXIII** Bo o'do lömu ngi yimo zini kiya te, "oto ame kideki di zo ti mi'di ngi ziyi. Ala edi pele ro kapa 'ba dolıno ma nime na kideki, ti mi'di ngi ziyi."

XXIV Kina loko kari ngi kititi moni kiya te, "Do wa'di na mideki?"

Moni iya te, "Do Yowani bo bapatisi na kari kideki."

XXV Kina loko kirına ngi welo kari kiya zi bo dolıno Erode te, "Do Yowani bo bapatisi na ki'di zo giri nime bine mi kita'ba."

XXVI Erode ngi ro meri go lende mo, tine go lömu ame bo ko'do 'deni komo nba abo ga ne bo o'bo de kpe tuyi yimo. **XXVII** Kina bo koja bo kanya ngi kari ko'de do Yowani. Bo kanya nima ari ngi mi maboso yayi koke do Yowani **XXVIII** ko'de mi kita'ba ki'di zi nyiti nima. Kina loko koto ngi kari zi moni.

XXXIX Tine ɔɔɔ bo kɔsɔ go Yowani ga kuwɔ lende mo 'deni tara yo na lijɛ kako ŋɔi go tɔku bo kombi kari kusu.

Yɛsu I'di Akonyo Kɔ'bo Bilaka Kuluku 'Butɛ Bi 'Butɛ
(MT 14:13-21; LK 9:10-17; YN 6:1-14)

XXX Bɔ laja tɔnɛ ga ileki ŋɔi kako kiyɛti go wa ame ga pili lijɛ ko'dɔ kiyandi gbi ne ŋɔi zi Yɛsu. XXXI Tine tindi ɔ'bɔ ŋɔi ŋburu ŋbaŋi tinni kɛdi kari mɔɔ ga kɛdi kako nduwɛ yimo, kola bi 'ba tonyo ɔɔ ga dɛ kpe zi Yɛsu ni ti bo kɔsɔ go bo ga. Kina bo kiya ŋɔi zi bo kɔsɔ go bo ga te, "ɛnyike, darike titi mbowa yaga bi mɔɔ rɔ dɔze go kindawoke rɔye."

XXXII Kina lijɛ kɛnyi ŋɔi kɛki mi sorope tari titi mbowa yaga rɔ dɔnni. XXXIII Tine ma konzi o'ja lijɛ ŋɔi kɛdi rɔ tari na kikali lijɛ ŋɔi. Kina bilaka kɛnyi ŋɔi pili di mi gawo ma yayi naga nima kirija kurɛ dɔnni kɔmɔ ŋɔi gba go bi ma lijɛ kɛdi kari teyi mo tɔnɛ. XXXIV Kina ɔɔɔ Yɛsu kɛki di mi sorope tine bo o'ja bilaka 'deni ŋɔi yayi rɔ tindi ma kinza kiya. Lende 'bɛnni o'de lisa ŋɔi kɔmɔ bo rɔmɔyi lijɛ ŋɔi kɔzɔ kamɔlɔ ame ga bo koda mo kinza ne tara. Na bo koloma ŋɔi rɔ tiyandi lijɛ ti lende ma konzi.

XXXV Kina ɔɔɔ kada kɛdi ko'dɔ 'deni tɔsɔ tine na bo kɔsɔ go bo ga kako ŋɔi zi bo kiya te, "Oŋgo te, go bi nime bine rɔ yi mɔkɔ, kada inza kpe. XXXVI Oja bilaka naga nima lijɛ kari mi liŋɔ ti mi tiri ma ŋɔsi bine go lijɛ kari kugɔ ɔɔ ga zinni tonyo mo."

XXXVII Bo ënyï kileki dɔmo zïnnï te, “Kpe na ki'dike zïnnï lijë konyo.”

Lijë ititi bo iya te, “O'dɔko gɔ dari dugö akonyo ti kisi riyö ti'di mo zïnnï?”

XXXVIII Bo ititi lijë iya te, “Ëddike ti maᅅgolo'bo ndö bina? Ari koᅅoke te.”

Kina ɔdo lijë kari koᅅgɔ 'deni tine lijë ako kiya te, “Dëdi timo muyi, ti kenze mo ga riyö teyi.”

XXXIX Bo iya zïnnï lijë kiyija bilaka naga nima koloma bëri rɔ dɔtumu dɔ mɔli ma kunzi. XL Bilaka naga nima oloma ᅅgi rɔ dɔtumu, mɔto ga kuluku riyö mɔto ga kuluku kɔto. XLI Kina bo kogba maᅅgolo'bo muyi tönë ga ᅅgi ti kenze riyö mo tönë ga, bo koᅅgɔ bi mitorɔ kileki yë'di zi Bɔko'ba. Kina bo konye yimo ᅅgi bo ki'di zi bɔ kösö gɔ bo ga lijë kari koza zi bilaka naga nima. Kina bo koza kenze riyö mo tönë ga ᅅgi gbi pili gɔmo. XLII Kina bilaka naga nima pili rɔ gɔmo konyo ᅅgi kitëkpë lijë. XLIII Bo kösö gɔ bo ga ari kutö'du kɔso ma kileke bëri mo ga ᅅgi koso mi kee 'butë dɔmoriyö. XLIV Bilaka naga nima konyo a nima ne titëtë mo bɔtoni mo ga ᅅbö kuluku 'butë bi 'butë (5000).

Yësu Iliᅅgere Kebe Dɔ Mini

(MT 14:22-33; YN 6:15-21)

XLV Kina bo ki'di bɔ kösö gɔ bo ga ᅅgi këki mi sorope 'dɔ lijë kari tötï dɔgba gönyï pöpö mi Betesayida. Bo ileke ma 'ba bo ᅅgi titi ti'di bilaka naga nima gɔ kori. XLVI Di pötö lijë kari 'deni na bo kari ᅅgi dɔ dökü tumötu.

XLVII Mi dɔkɔpiyari mo tine sorope 'deni ᅅgi ᅅbö mi zana mini, bo këdi ma 'ba bo gba kutu

bo yī mōkō. ^{XLVIII} Bo ɔŋɔ lijē ēdī ŋgī rɔ tilisa ti tugē sorope, rōmōyī lili ēdī kome za kako di kōmōnnī. Mī kano bi 'deni tine na bo ki'di tako ŋgī zīnnī bo kēdī kilīngere kebe dɔ mini. Bo iteri 'dɔ bo kiteli kebe ŋgila lijē. ^{XLIX} Tine lijē o'ja bo ŋgī na lijē kembe ŋgī rɔ tulōrī, kiya te, “Sēgē na.”
^L Rōmōyī lijē nima pili o'ja bo na ko'de tikere ŋgī sowa zīnnī. Tine bo ēnyī kileki zīnnī te, “Ogboke dōkī'dī ye. Ma na. Kinza kereke dē.”

^{LI} Bo ēkī ŋgī mī sorope gōnnī yayi na lili tōnē kɔrɔ ŋgī. Kina lende mo kebe kigayi lijē ŋgī,
^{LII} rōmōyī minyi 'bēnnī lende 'ba maŋgolɔ'bo nima pele ɔdɔ dē dōnnī.

Yēsu Ilenɔ Bɔ Rɔkɔ'ɔ Di Genesareta
(MT 14:34-36)

^{LIII} Di yayi na lijē kako kōmō ŋgī kpa gōtō mī dɔyayi 'ba Genesareta kudōdu sorope yayi.
^{LIV} Ko'ja lijē kēdī kēkī gba rɔ tēkī yaga di mī sorope te, na bilaka kikali Yēsu ŋgī. ^{LV} Kina lēbī abo kita'ba ŋgī kote mī gɔ bi nima, na koloma ŋgī rɔ tombi bɔ rɔkɔ'ɔ ni ti laŋba kɔlɔ kari timo bi ame kuwō 'deni bo kēdī teyi ne. ^{LVI} Mī liŋɔ ti gawo ame ga pili bo kudō kebe teyi ne, o'de bɔ rɔkɔ'ɔ ŋgī ko'ba nduwē rɔ kpa kōrī. Lijē oma'jo rōnnī ŋgī zi bo 'dɔ bo ki'di lijē tɔ kpe kosa kpa bɔŋɔ 'ba rɔ bo. Kina ame ga pili kosa kpa bɔŋɔ 'ba rɔ bo ne, ilenɔ ŋgī di dɔ rɔkɔ'ɔ mo ga.

VII

Dōlētī 'Ba Yudayi
(MT 15:1-9)

^I Kina Parosi ni ti bo kɔmɔ kiyandi mɔto ga ame kako di Yerosalema ne kotɔto ga rɔnni ngi ngila Yesu. ^{II} Lijɛ o'ja 'deni bo kɔsɔ go bo mɔto ga kɛdi konyo wa ngi tara kinza ma lijɛ ko'do dɔlɛti 'ba kɔzi kurɔgɔ dɛ. ^{III} Rɔmɔyi Parosi ni ti Yudayi pili onyo wa dɛ tara kinza ma kurɔgɔ kɔzi titi dɔgba go dɔlɛti mo ma mɔlo tɔnɛ. ^{IV} Wa ame ga pele kugɔ di mi bi 'ba ndɔgɔ ne, urɔgɔ titi dɔgba na 'jaa konyo. Dɔlɛti ma konzi mɔto ga ɛdi gbi zinni nɔɔani toro mo, kɔzo 'ba turɔgɔ ro kɔsu ni ti kete ni ti gata.

^V Kina Parosi ni ti bo kɔmɔ kiyandi naga nima kɛnyi kititi Yesu, kiya te, “Go wa'di na bo kɔsɔ gɔyi ga koro dɔlɛti ma mɔlo 'ba 'bu ze lɔbu ga dɛ, lijɛ kɛdi konyo wa ngi tara kinza ma lijɛ kurɔgɔ kɔzinni dɛ?”

^{VI} Yesu ileki domo zinni, iya te, “Kpe bilaka bo kɔmɔ kandi naga nime, Yesaya na ngi kikali tumɛ lende go kɔ'du 'be. Ame tɔnɛ bo kugu kiya te, 'Bilaka naga nime lijɛ oro ma nɛre Boko'ba nge ti kpenni, tine minni nɔbo ro ma kɔwo di zo.

^{VII} Mɔtu 'benni ka ro a yawa, rɔmɔyi kɔ'du ki'di 'benni 'ba bilaka lesi na za lijɛ kebe tiyandi mo kiya ro lende ma 'ba Boko'ba na.’ ^{VIII} Kpe ebe kolake kɔ'du ki'di 'ba Boko'ba za yaga kɔsɔke go dɔlɛti 'ba bilaka lesi.

^{IX} Kɔmɔ kandi nima ziye ne, ebeke tilagi lende 'ba Boko'ba le yaga ro ma kɛyi, tine dɔlɛti 'be ga na kubike gomo liki. ^X Rɔmɔyi Musa ugu 'deni mi kɔ'du ki'di iya te, ‘Oro 'bu yi ni ti mɔyi. Boto ame kumu kpa bo go 'bu bo ni ti ma bo ne kolɛ yaga.’

^{XI} Ne ma 'beye ebe kiyake te, ɔdo ni mɔto kɛddi pele ti wa 'do kokonyi 'bu yi ni ti mɔyi timo, ɔdo

kiya 'deni te ëdī rɔ Korobano, ame 'jɔ 'ba lende mo tégë 'deni rɔ 'ba Boko'ba ne, ^{XII} i'di bo ngi dë kpe tokonyi lijë. ^{XIII} Kina ki'di ye ngi kirasike mi lende 'ba Boko'ba gɔ kö'du 'ba dölëti 'be ga ti wa ma konya mɔtɔ ga ame këddi ko'doke ne."

A Ma Rɔ Ti'da
(MT 15:10-20)

^{XIV} Kina Yësu kidëki bilaka ma konzi ngi kako zi bo, bo kiya zinni te, "Kpe pili ojeke mbili ye kuwöke doma laka. ^{XV-XVI} Wa ame ga pili këdi kari di yaga mi bilaka ne i'di bɔtɔ dë këdi rɔ ti'da di kɔmɔ Boko'ba. Tine wa ame ga këdi kɔdɔ kako yaga di mi bilaka ne na këdi ki'di bilaka rɔ ti'da."

^{XVII} Kina ɔdɔ bo kënyi 'deni di mi löngö tindi naga nima bo kari kɔdɔ 'deni rö tine, na bɔ kösö gɔ bo ga kako ngi zi bo tititi bo gɔ 'jɔ 'ba dɔngala nima. ^{XVIII} Bo ileki zinni iya te, "Kpe gbi gba tara ikalike lende dë kebe lijë ma laki mo naga nima? Ikalike dë su, wa ame këdi kɔdɔ di yaga kari mi bilaka ne i'di bɔtɔ dë rɔ ti'da di kɔmɔ Boko'ba. ^{XIX} Römöyi ari dë mi dök'i'di, tine ari nge mi tokpe na koja ngi kɔdɔ yaga di mi yida rɔ."

Mi lende kiya nime bine, Yësu odɔrɔ gɔmo 'deni akonyo pili rɔ gɔmo rɔ ma kele zi bilaka tonyo mo.

^{XX} Kina bo koto nati ngi nduwë tiya mo zinni te, "Wa ame ga këdi kɔdɔ kako yaga di mi bilaka ne na këdi ki'di bilaka rɔ ti'da di kɔmɔ Boko'ba. ^{XXI} Römöyi di mi dök'i'di bilaka na meri kënyë 'ba to'dɔ 'bögö ni ti löpö ^{XXII} ti yëri ti mi kombi ti dokomali wa ma rɔ ti'da naga pili këdi kɔdɔ ti 'bölu ni ti lende kinza rɔ kaya ti mi kututu ti kore

ti dɔ kombi ni ti lende ko'dɔ dɔ rumö. **XXIII** Wa kënyë naga nime pili ëdī kɔdɔ di mī bilaka lesi, kina lijë na kēdī ki'di bilaka rɔ ti'da di kɔmɔ Bɔko'ba.”

Nyiti 'Ba 'Ja Kanana Mɔtɔ

(MT 15:21-28)

XXIV Kina Yësu kënyī ngī di yayi kari mī dɔyayi 'ba Tura. Bo ari koloma liŋɔ mɔtɔ, tine bo o'dokɔ dë gɔ bilaka ma konzi kikali ma bo kēdī yayi. Pele na lēbī abo kita'ba ngī welo.

XXV 'Ja mɔtɔ yayi nyiti mo rɔ nōkī uwö lende 'ba Yësu na loko kako ngī kila'ba bēri bi ndī Yësu. **XXVI** Loko inza rɔ Yudayi, öyö nī mī Pōnikē mī dɔyayi 'ba Suriya. Loko ako koma'jo rōnī zi Yësu 'dɔ koga nōkī yaga di dɔ nyiti 'bēnī. **XXVII** Tine Yësu ileki dɔmo zinī iya te, “Ma laka mo zize ti'di akonyo gba zi kole titi. Inza rɔ ma laka togba akonyo 'ba kole titi tu'du mo zi bi.”

XXVIII Loko ileki dɔmo te, “Nere, pele rɔ ruruzu ame ga kēdī kilayi bēri di kpa kole titi ne ola ngī zi bi.”

XXIX Kina Yësu kileki dɔmo ngī zinī iya te, “Rɔ ma laka gɔ dɔ lende kileki 'bī nima, ari ti liŋɔ, nōkī ita'ba 'deni di dɔ nyiti 'bī.”

XXX Loko ari ko'ja nyiti 'bēnī tönē kō'dö 'deni dɔ bi 'ba tō'dö. Rɔ ma laka nōkī mo tönē ola 'deni.

Yësu Ileŋɔ Bɔ Mbili Ku'bë

XXXI Yësu ënyī ngī di mī dɔyayi 'ba Tura yayi kumu kebe mī Sidona kari nduwë kpa pöpö 'ba Galilaya. Bo ari ti kori ame kudö te kebe mī dɔyayi ma kidëki rɔ Gawo 'Butë ne. **XXXII** Ya

moto ga o'de bo moto mbili mo ku'bë ë'bëni 'deni molo teyi kpamo kudödu ngi kako zi Yësu. Lijë oma'jo rönni zi bo 'do bo ki'di közi bo romo bo kilejo. ^{XXXIII} Kina Yësu kogba bo nima ngi kari timo mbowa yaga di mi löngö tindi, bo ki'di dokole közi bo mbili mo. Bo oto'bi woro kosa ro dände'de bo nima. ^{XXXIV} Kina bo kombi komo bo ngi mitoro bo kawo ro ma kembe, bo kiya te, "Epata." Ame 'jo 'ba lende mo tégë, "Urögö röyi yaga ro gböjö." ^{XXXV} Kina mbili bo tonë kapi ngi kpamo kope röni yaga, kebe ngi tilende ro ma laka.

^{XXXVI} Tine Yësu ose gomo zinni kinza lijë kari kiya lende mo dë zi boto moto. Bo ose gomo pele kitigo te nime, lijë ari kiyelë lende abo ngi kulöwö ro do kiteli. ^{XXXVII} Kina lende mo kigayi lijë ame ga pili kuwö ne ngi ro mbembë. Kina lijë kebe ngi ro tiya mo te, "Yësu o'do lende kele sowa, bo i'di bo mbili ku'bë ni kuwö bi yaga, bo kpa kudödu ni kilende."

VIII

Yësu I'di Akonyo Ko'bo Bilaka Kuluku 'Butë Bi Modomota
(MT 15:32-39)

^I Mi kada naga nima yayi 'böwu gbï na tindi ma kinza kiya kototo rönni ngi kako zi Yësu. Kina odo oto kinza kpe zinni tonyo mo tine na Yësu kidëki bo kösö go bo ga ngi kako zi bo. Na bo kiya zinni te, ^{II} "Ma ro meri go lende 'ba bilaka naga nime römöyi lijë o'do tö'dö 'deni nbö do mota tö bine, oto inza kpe zinni tonyo mo. ^{III} Odo kiya te moja lijë ngi kari tara ti 'bö moto ga edi

kidaki gɔ kɔri. Ya mɔto ga di mi lɔngɔ lɔjɛ nima bina ako ŋbɔ di bi kɔwɔ.”

IV Bɔ kɔsɔ gɔ bo ga ileki zi bo iya te, “Bi na me rɔ yɔ mɔkɔ, ti ko'ja akonyo di yala 'dɔ kɔ'bo bilaka konzi naga nime?”

V Bo ileki kititi lɔjɛ, iya te, “Ēddike ti maŋgolɔ'bo ndɔ bina?”

Lɔjɛ iya te, “Modɔmorɔyɔ.”

VI Kina bo kiya ŋgɔ zi bilaka naga nima 'dɔ koloma bɛri. Kina bo kogba maŋgolɔ'bo modɔmorɔyɔ mo tɔnɛ ga ŋgɔ, bo kileki yɛɛ'di mo zi Bɔko'ba, na bo konye yimo ŋgɔ ki'di zi bɔ kɔsɔ gɔ bo ga, lɔjɛ kari koza zi bilaka naga nima. Kina lɔjɛ kari koza ŋgɔ. VII Lɔjɛ ědi gbɔ ti kole kenze mbowa yayi. Kina bo kogba ŋgɔ gbɔ kileki yɛɛ'di mo, na bo kiya gbɔ zi bɔ kɔsɔ gɔ bo ga 'dɔ lɔjɛ kari gbɔ timo koza zi bilaka naga nima.

VIII-IX Bilaka naga nima pili rɔ gɔmo onyo ŋgɔ kitɛkpɛ. Titɛtɛ mo ědi pili kɔzɔ kuluku 'butɛ bi modɔmota (4000) tara. Kina bɔ kɔsɔ gɔ bo ga kari kutɔ'du kɔsɔ ma kileke bɛri mo ga ŋgɔ koso mi kee modɔmorɔyɔ. Yɛsu i'di bilaka naga nima ŋgɔ gɔ kɔri, X kina lɔjɛ ti bɔ kɔsɔ gɔ bo ga kɛki ŋgɔ mi sorope tumu tari mi dɔyayi 'ba Dalamanta.

Bɔ Titi Ma Le'jete
(MT 16:1-4)

XI Kina Parosi ni kako ŋgɔ koloma rɔ to'dɔ kowasa ti Yɛsu, to'ba bo timo. Lɔjɛ iteri bo gɔ bo ko'dɔ gɔ koto ame gɔ kileme tigɔ 'ba Bɔko'ba di mitɔrɔ ne. XII Tine bo awo ŋgɔ rɔ ma kembe, bo kiya zinni te, “Gɔ wa'di na dɔ kupɔ ma le'jete nime kɛdi kiteri ma 'bɛnni gɔ koto di mi

dɔyayi 'ba mitorɔ? Rɔ ma laka mēdi miya ziye, inza kileme du te zinni, lijē bilaka naga nima.”
XIII Kina bo kēnyī ngī kēkī mī sorope lijē kileki gönyī pöpö ma kapa mɔɔ.

XIV Dɔ bɔ kōsɔ gɔ bo ga udölu 'deni di bi togba maᅅgolɔ'bo zinni. Kōsɔ mo ola 'deni nge kɔɔ mī sorope yayi. **XV** Bo iya zinni te, “Kpe, i'dike kōmɔye kandi laka di zi laᅅga 'ba Parosi ni ti 'ba Erode.”

XVI Kina lijē kebe ngī rɔ tiya mo rɔ gɔ rōnnī te, “Bo ēdi kiya tara gɔ ame dinzake ti maᅅgolɔ'bo ne?”

XVII Tine Yēsu ikali meri 'bēnnī nima ngī. Na bo kiya zinni te, “Kpe nime, gɔ wa'di na kēddī kiyake lende 'ba maᅅgolɔ'bo ma kinza gɔmo? Kpe gba ikalike tigo ma dē ki'dike dɔye gɔmo? Kpe ngī rɔ wa dɔ kīrīndī tɔ ne ga? **XVIII** Ēddike ngī ti kōmɔ, tine o'jake dē? Ēddike ngī ti mbili, tine uwōke dē? **XIX** Me tōnē monye mī maᅅgolɔ'bo muyī zi bilaka kuluku 'butē bi 'butē (5000) konyo ne lende mo udölu 'deni di dɔye? Utö'duke kōsɔ ma kileke mo ga koso mī kee ndö?”

Lijē iya te, “Kee 'butē dōmorīyö.”

XX Bo iya te, “Kina me ma tōnē gbī monye mī maᅅgolɔ'bo modōmorīyö zi ma kuluku 'butē bi modōmota (4000) tōnē ga ne, utö'duke kōsɔ mo koso mī kee ndö?”

Lijē iya te, “Kee modōmorīyö.”

XXI Kina bo kileki zinni te, “Pele te nime gba kpe i'dike dɔye dē gɔ tigo ma?”

Bɔ Kɔmɔ Kölu 'Ba Betesayida

XXII Lijë ari kömö Betesayida na ya mɔto ga yayi ko'de bo kömɔ kölu mɔto ngi kako zi Yësu. Lijë oma'jo rönni zi bo 'do bo kosa ro bo nima kileŋo.

XXIII Tine bo inda'ba közi bo kömɔ kölu nima ngi kokoko kari timo mbowa yaga di mi gawo. Bo oto'bi woro kömɔ mo bo ki'di közi bo dɔmo, na bo kititi kiya te, "O'ja ɔto?"

XXIV Bo nima urë kömɔ bo koŋgo, na kiya te, "Yëë, mo'ja bilaka tine lijë inda ngi kɔzo ngëri naga tara kedi kilingere."

XXV Yësu ileki 'böwu ki'di közi bo kömɔ bo nima. Bo nima ulö kömɔ bo ngi koŋgo go bi na kömɔ mo kɔpo ngi yaga. XXVI Yësu oja bo kileki kari liŋo kose gomo zi bo te, "Ni, kinza kileki de kari mi gawo nime."

*Kole 'Ba Bilaka Lesi Yë Na?
(MT 16:13-20; LK 9:18-21)*

XXVII Yësu ni ti bo kösö go bo ga ënyi ngi tari mi dɔyayi 'ba Kayisariya Pilipö. Di go kori na bo koloma ngi ro tititi lijë kiya te, "Iyake zo te. Bilaka edi kiya ma ro ye?"

XXVIII Lijë iya te, "Ya mɔto ga iya te ni Yowani bo bapatisi na. Ya mɔto ga iya te ni Eliya na. Tine ya mɔto ga iya ma 'bënni te ni bo kumë lende ma koto mɔto na."

XXIX Kina bo kileki kititi lijë kiya te, "Ne kpe ma 'beye iyake ma ro ye?"

Pitörö ënyi kileki dɔmo ngi iya te, "Ni na ro Kurisitö mo tönë Boko'ba kedi koja ne."

XXX Tine bo ënyi kose gomo ngi kitigo zinni kinza lijë kari kiya lende mo de zi boto.

*Yësu Iya Gɔ Lende 'Ba Tölë Abo
(MT 16:21-28; LK 9:22-27)*

XXXI Yësu ebe ngi rɔ tiyandi bɔ kɔsɔ gɔ bo ga. Mi akiyandi abo, bo iya te, “Rɔ ma laka, kole 'ba bilaka lesi ti kombi gomɔ 'deni ngi rɔ mbëmbë. Löbu 'ba bilaka ni ti bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti kilagi 'deni ngi yaga di rɔ bo. Kina ti kupö bo ngi. Tine mi tö'dö dɔ mota bo ti kɔdɔ 'deni ngi yaga di mi tölë.”

XXXII Lende nima bo iya ngi zinni yaga bi kɔpɔ kɔzɔ a nime te. Kina Pitorö kako kogba bo ngi kese ti bo mbowa yaga tileki lende zi bo. **XXXIII** Tine na bo kënyi kuyi kɔmɔ bo ngi bo konɔ dɔ bɔ kɔsɔ gɔ bo ga toko, na bo kamo ngi dɔ Pitorö, kiya te, “Ese yaga di rɔma, ni Satani. Meri 'bi nima 'ba bilaka lesi na, 'ba Boko'ba na dë.”

XXXIV Bo idëki bɔ kɔsɔ gɔ bo ga ngi kako kɔtɔ zi bo kpaki ti tindi naga nima, na bo koloma ngi rɔ tiya mo zinni te, “Bɔtɔ ame kɔ'dɔkɔ tösö gɔma ne, i'dike bo komba gɔ bo zi gbagba bo, bo kombi gomɔ abo bo kɔsɔ gɔma pele nbö mi tölë. **XXXV** Römöyï bɔ ame kiteri tɔmɔ didi bo ne ti kupö ngi. Tine ame kupö didi bo gɔ lende ma gbï ti laja laka nime ne ti kɔmɔ ngi. **XXXVI** Wa'di na ti ni mɔtɔ kɔ'ja di gɔmo ɔdɔ kiya te komami dɔlinɔ löbu nime pele 'doyi tine kupö dɔ didi yi? **XXXVII** A mɔtɔ inza ame 'dɔ ni mɔtɔ ki'di topi gɔ didi yi timo.

XXXVIII Bɔtɔ ame rɔmo kaya ma mi kada 'ba bɔ lende kënyë kinza koro Boko'ba naga nime ne, ti rɔ kole 'ba bilaka lesi kaya gbï 'deni tara di rɔmo

mī kada ma bo kēdī kako 'deni mī rō löbu 'ba 'bu bo ti malayika koto laka abo ga.”

IX

^I Kina bo kileki kiya zinnī te, “Rō ma laka mēdī miya ziye, ya mōto ga di mī löngö ye nima inza kinene a mōto rō tölē titi du gba kota kinza ma nēre löbu 'ba Boko'ba kako ra ti tigō mo.”

Kinë Yēsu Uyī Rōnī

(MT 17:1-13; LK 9:28-36)

^{II} Di pötö tö'dö dö modokoto na Yēsu kēnyī kogba Pītörö ni ti Yakoba ti Yowani, lijē kēkī nge rō dönnī nime kari dö döku tōrō. Tine di yayi na ödō lijē koṅṅo Yēsu tine, kinē bo uyī rōnī 'deni ṅgī 'beri, ^{III} bōṅṅo 'ba rō bo kaṅmi ṅgī kōbö kebe akurögö 'ba bilaka 'ba doliṅṅo nime pili. ^{IV} Ya mota ma rō bō kōsö gō bo naga nima o'ja Eliya ni ṅgī ti Musa kēdī 'deni rō tilende ti Yēsu. ^V Kina Pītörö kēnyī kiya zi Yēsu te, “Bō komō kiyandi, ele sowa ame dēdī bine ne. I'di do'dō ṅgōṅgōbö mota, koto ziyī, koto zi Musa kina koto zi Eliya.” ^{VI} Lijē pili 'deni ṅgī rō tikere, lende naga nima bo kēdī kiya pele ne bo ikali gōmo dē.

^{VII} Kina pōli kako kutu'bō lijē ṅgī ṅbuku. Kina birō kudu ṅgī di mī pōli nima, kiya te, “Ame na rō kole ma. Mō'ō bo kulöwö, uwöke dö bo.”

^{VIII} Tine ödō lijē kēnyī kuyī kōmōnnī koṅṅo bi toko 'böwu yayi, bōto inza kpe, Yēsu na 'deni nge kola koto tinnī yayi.

^{IX} Kina ödō lijē kēdī kēkī 'deni kako bēri di dö döku yayi, Yēsu ose gōmo kitigō zinnī kinza lijē kari kiya lende nime lijē ko'ja ne dē zi bōto ma koto mōto. Tine gō lijē kiya 'jaa ṅbö ödō kole

'ba bilaka lesi kɔɔɔ 'deni yaga di mi tölë. ^X Kina lijë ki'di lende nime ngi kò'bö nge mi löngö lijë. Tine lijë oloma rɔ tititi mo rɔ gɔ rönni, kiya te, "Wa'di ga na rɔ tɔɔɔ di mi tölë?"

^{XI} Lijë ititi Yësu, kiya te, "Gɔ wa'di na bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kò'du ki'di ni kiya te Eliya na kedi kako titi dɔgba di zi Kurisitö ma Boko'ba kedi koja?"

^{XII} Yësu ileki domo zinni te, "Rɔ ma laka Eliya ako 'deni titi dɔgba tilenɔ wa pili ndö. Kina me buku 'ba Boko'ba kiya te, 'Kole 'ba bilaka lesi ti kombi gomɔ rɔ mbëmbë bilaka kilagi di romo.' ^{XIII} Ne rɔ ma laka ti miya ziye, Eliya ako 'deni tine bilaka o'dɔ wa 'deni ngi zi bo kɔzɔ ma lijë kò'dɔkɔ to'dɔ mo, kɔzɔ ma tönë mo kugu ne tara."

Kole Mɔɔ Ti Abëri Domo
(*MT 17:14-21; LK 9:37-43*)

^{XIV} Kina ɔɔ Yësu ni këki 'deni bëri kako kômö zi bɔ kôsö gɔ bo ma laki naga nima tine, lijë ako ko'ja tindi ma kinza kiya koso 'deni ngi yayi ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni kedi ko'dɔ kowasa tinni.

^{XV} Bilaka naga nima lijë o'ja Yësu kedi kako na lijë koto ngi rɔ gönni kirina kurë dɔ bo tumötö bo. ^{XVI} Yësu ititi bɔ kôsö gɔ bo ga iya te, "Wa'di na keddi ko'dɔke kowasa mo tinni?"

^{XVII} Bɔ mɔɔ di mi löngö tindi naga nima ënyi kileki kiya te, "Bɔ kɔmɔ kiyandi, kole ma nime nöki udödu kpamo 'deni ngi teyi, kina me mo'de kako ziyi. ^{XVIII} Nöki nime ɔɔɔ kebe to'dɔ bo, onma bo ngi bëri koja surupu di kpa bo, bo konyo dɔ tunɔ bo ngi teyi ndiñdini, rɔ bo kitigɔ ngi yaga gbörökötö. Kina me mititi bɔ

kösö göyī naga nime 'dɔ lijē koga nöki nime yaga tine lijē ɔ'bo dē.”

XIX Yēsu ileki kiya zinnī te, “Kpe bilaka ma le'jete naga nime bɔ kinza kikali ti'di dɔye gɔ lende ma nime. Gɔ moloma ngī ɳbō nyanya ga tiye na? 'Dɔ mogbɔ dōki'di ma ngī ɳbō nyanya ga di ziye na? O'deke kole nima kako zō dayi.”

XX Lijē o'de kole nima kako zi bo. Kina nöki ko'ja kinē Yēsu te, na koŋma kole nima ngī bēri, kululu, surupu kō'bu di kpamo. **XXI** Yēsu ititi 'bu 'ba kole nima, iya te, “Nöki nime isaki bo nyanya ga?”

Bo ileki dɔmo tēgē, “Molo gba rɔ dɔ kole titi. **XXII** Mī kada mɔtɔ ga ebe tu'du bo mī pa'do, mɔtɔ ga oŋma bo ngī mī mini, 'dɔ kupō bo ngī yaga. Ne ɔdɔ kɔ'bo ngī to'dɔ mo, oŋgɔ lisa 'ba rɔze kokɔnyi ze.”

XXIII Yēsu ileki kiya zi bo te, “Gɔ wa'di na kiya te ɔdɔ mɔ'bo ngī? A mɔtɔ inza ame 'dɔ konya dɔ bilaka ame ga pili ki'di dōnnī 'deni gɔ tigo 'ba Boko'ba ne.”

XXIV Kina 'bu 'ba kole nima kēnyi ngī kulōri rɔ ma kembe kiya te, “Ma mi'di dɔma 'deni ngī gɔmo, tine okɔnyi ma kogbɔ ma laka yīmo.”

XXV Yēsu oŋgɔ bilaka ēdī 'deni ngī kosoŋi kulōwō kako ngila lijē. Kina bo kamo ngī dɔ nöki nima kiya te, “Nī nöki ku'bē mbili kudōdu kpa nima, moga yi, ɔdɔ yaga ɳburu mī kɔtɔ kinza kileki dē kpe dɔ bɔ nime.”

XXVI Kina nöki kēnyi kapi ngī rɔ ma kembe koŋma bɔ nima ngī rɔ ma kēnyē, kina kita'ba ngī yaga di dɔmo. Bɔ nima ɔ'dō ngī yayi kɔzɔ tōku. Kina bilaka ama ga yayi ne kebe ngī rɔ tiya

mo tégè, “Bo ölä 'deni.” XXVII Tine Yësu inda'ba közi bo, na bo kënyi ngi tɔɔ.

XXVIII Kina ɔɔ Yësu ni këdi 'deni ɔɔ dönni rö ti bo kösö gɔ bo ga tine, na lijè kebe tititi bo iya te, “Gɔ wa'di na dɔ'bo ma 'beze dè toga nöki yaga?”

XXIX Yësu ileki dɔmo zinni iya te, “A mɔto inza ame 'dɔ kɔ'bo toga mo timo, tine nge koto ti mötu.”

*Yësu Iya Lende 'Ba Tɔɔ Abo Di Mi Tölè
(MT 17:22-23; LK 9:43-45)*

XXX Lijè ënyi ngi di bi nima yayi kudö te kebe mi Galilaya. Yësu o'dokɔ dè 'dɔ bilaka kikali gɔ bi ma lijè këdi teyi, XXXI römöyï bo o'dokɔ tiyandi bo kösö gɔ bo ga. Mi akiyandi abo zinni bo iya te, “Ti ki'di közi kole 'ba bilaka lesi 'deni ngi zi bilaka mɔto ga, kupö bo yaga. Tine mi tö'dö dɔ mota bo ti kɔɔ ngi yaga di mi tölè.”

XXXII Akiyandi abo nima bo kösö gɔ bo ga ikali mi 'jɔ 'ba lende mo dè. Tine lijè ere 'deni di bi tititi bo.

XXXIII Lijè ako kömö Kaparanoma, kina ɔɔ lijè këdi 'deni liɔ tine, Yësu ititi bo kösö gɔ bo ga iya te, “Wa'di na kolomake ɔ to'dɔ kowasa mo di gɔ kori yayi ne?”

XXXIV Lijè ileki dɔmo dè römöyï pa di gɔ kori yayi lijè oloma ɔ towasa mo yè na ɔ löbu di mi löngö lijè nima bina.

XXXV Yësu oloma bëri këdëki ma 'butè dɔmoriyö naga nima kako zi bo. Kina bo kiya zinni te, “Botɔ ame kɔ'dokɔ tedi ɔ löbu ne, i'dike bo kileki ɔ bo bëri yaga ɔ bo laja zi ya ma laki.”

XXXVI Bo ogba kole titi mɔto ki'di kɔɔ kɔmɔnni yayi, bo kinda'ba rɔmo na bo kiya zinni te, XXXVII “Bɔto ame koja laja zi kole ma te dɔmɔyi ma ne, ma na bo koja laja 'deni zɔ. Kina bɔto ame koja laja zɔ, bɔ ame koja ma ne na ma 'deni gbi bo koja laja teyi.”

XXXVIII Yowani enyi kiya zi bo te, “Do'ja bɔ mɔto kedɔ koga nɔki ti mɔyi yi, kina dota gɔmo 'deni di zi bo diya te kinza bo ko'dɔ dɛ rɔmɔyi bo inza rɔ ma kɔto 'beze mɔto.”

XXXIX Yɛsu iya te, “Kinza kotake gɔmo dɛ di zi bo. Rɔmɔyi bɔto ame kedɔ ko'dɔ gɔ kɔto 'deni ti mɔyi ma ne inza kileki 'bɔwu kiya ma rɔ ma kɛnyɛ. XL Bɔto ame ko'ji ze dɛ ne kina rɔ 'beze. XLI Omerike gɔ lende nime laka. Bɔto ame ki'di pele nge rɔ mini kuwɛ ziye rɔmɔyi kpe 'ba Kurisitɔ na ne ti ko'ja kpa kɔzi 'ba gɔmo nɔgi.

XLII Bɔto ame kebe ki'di a titi ma kɔɔ a naga nime te ame ki'di dɔnni 'deni gɔ lende ma ne kebe kila'ba mi lende kɛnyɛ, ma laka mo dɛne gɔ kudɔdu rɔ toto kuwu ndɔwu ma lɔbu mugu bɔ mo gɔ kitinji bo timo mi mini lɔbu.

XLIII-XLIV Ɔdɔ kɔziyi na ki'di yi ko'dɔ lende kɛnyɛ, oke yaga. Ti kedɔ rɔ ma laka rɔ dɔ kiteli zii tɔdɔ mi didi ma nburunburu ti kɔzi kɔto, di dɔ ame 'dɔ kari ku'du yi mi Gehena pa'do kinza kɔlu nima ti kɔziyi kedɔ riyɔ ne. XLV-XLVI Ɔdɔ ndiiyi na ki'di yi ko'dɔ lende kɛnyɛ, oke yaga. Ti kedɔ rɔ ma laka zii 'dɔ tɔdɔ mi didi ma nburunburu rɔ bɔ ndi kɔto di dɔ ame 'dɔ kari ku'du yi mi Gehena ti ndiiyi kedɔ riyɔ ne. XLVII Ɔdɔ kɔmɔyi na ki'di yi ko'dɔ lende kɛnyɛ,

iyagba yaga. Ti kēdī rɔ ma laka zīyī tɔdɔ mī n̄ere lōbu 'ba Boko'ba rɔ bɔ komɔ kɔtɔ di dɔ ame 'dɔ kari ku'du yi mī Gehena ti kōmōyī kēdī rīyō ne. XLVIII Gɔ bi nime rɔ Gehena ne kuru ma kēdī konyo bilaka mo ga olē dē kina pa'do mo o'bō n̄buru tara kōlu dē.”

XLIX Kina bo kiya gbī te, “Ti kilen̄o bilaka pili 'deni n̄gī ti pa'do gɔ kēdī laka kɔzɔ tikɔ'dɔ ame kēdī kilen̄o wa ne tara.

L Tikɔ'dɔ ele ma. Ne ɔdɔ tikɔ'dɔ kote tulōwu ma kiyɔkɔ mo 'deni ti kɔ'bo 'bōwu ti'di mo kileki rɔ ma kiyɔkɔ tondo ga? Nī mɔtɔ i'di gbagba yī kēdī rɔ tikɔ'dɔ. Olomake ti mī kēyī rɔ gɔ rɔye.”

X

Lende 'Ba Toga 'Ja

(MT 19:1-12; LK 16:18)

I Di yayi na bo kēnyī n̄gī kari mī dɔyayi 'ba Yudayi. Bo umu kari gōnyī yōpō 'ba Yaradene, na bilaka kɔlɔ n̄gī rɔ tīndī kako zi bo. Kina bo koloma n̄gī rɔ tiyandi lījē kɔzɔ ma mɔlɔ tara.

II Kina Parosi ni kako ma 'bēnnī n̄gī tititi bo to'ba bo timo. Lījē ititi bo, iya te, “Tara ne ēdī n̄gī rɔ ma laka mī kō'du ki'di na 'dɔ toga 'ja?”

III Bo ileki kititi lījē te, “Wa'di na Musa kiya mī kō'du ki'di?”

IV Lījē iya te, “Musa ɔdɔ kpamo zi bɔtɔni 'dɔ kugu waraga 'ba tēyī ki'di zi 'ja ame bo kēdī koga ne.”

V Yēsu ileki dɔmo zīnnī te, “Musa ugu kō'du ki'di nima tara ziye, rōmōyī minyi 'be idari 'deni.

VI Tine ma di bi tisaki mo inza tara. Ugu 'deni, iya te, 'Boko'ba o'ba lījē rɔ bɔtɔni ni ma ti 'ja.

VII Gɔ kɔ'du mo na ki'di bɔtɔni kɛdɛ kɛnyɛ kolɔlɔ di yoki 'bu bo ni ti ma bo, lijɛ kari kodɔ'bo ga rɔnnɛ ti 'ja abo. VIII Kina lijɛ kpaki riyo 'deni rɔ akɔtɔ.' Lijɛ inza kpe riyo, tine 'deni yaga ngi rɔ akɔtɔ. IX Kina wa ame Bɔko'ba kodɔ'bo 'deni rɔ a kɔtɔ ne kinza bɔtɔ mɔtɔ kebe koza yimo dɛ kpe yaga."

X Kina ko'ja lijɛ kileki 'deni kari linɔ tine, na bo kɔsɔ gɔ bo ga kɛnyɛ kititi bo gɔ lende nima. XI Bo iya zinni te, "Ni mɔtɔ ame koga 'ja 'bi kebe kari kogbe mɔtɔ ne, o'dɔ yɛri 'deni. XII Kina gbɛ 'ja ame kɛnyɛ di gɔ mɛ'dɛ ni kari kogbe mɛ'dɛ mɔtɔ ne, yɛri na lɔko ko'dɔ 'deni."

*Yɛsu O'dɔ Yɛyɛ Dɔ Kole Titi
(MT 19:13-15; LK 18:15-17)*

XIII Ya mɔtɔ ga o'de kole titi kako zi bo 'dɔ bo ki'di kɔzi bo dɔmo. Tine bo kɔsɔ gɔ bo ga ota gɔmo kinza ki'di lijɛ dɛ kako zi bo. XIV Kina ɔdɔ Yɛsu ko'ja lende nima tara tine, bo ɛnyɛ ngi rɔ 'diri. Bo iya zi bo kɔsɔ gɔ bo ga te, "Olake kole titi kako zɔ kinza kotake lijɛ dɛ, rɔmɔyɛ lijɛ ame ga te ne ɲere lɔbu 'ba Bɔko'ba na rɔ 'bɛnni. XV Rɔ ma laka miya ziye, bɔtɔ ame kinda'ba ɲere lɔbu 'ba Bɔko'ba dɛ kɔzɔ kole titi ne inza kɔdɔ du te yimo."

XVI Kina bo kogba kole titi naga nima ngi bo ki'di kɔzi bo dɔmo ko'dɔ yɛyɛ zinni.

*Bɔ Mɔri Mɔtɔ
(MT 19:16-30; LK 18:18-30)*

XVII Tine ko'ja Yɛsu ni kɛdɛ ko'dɔ 'deni tɔsɔ dɔmo tari yɔ, na bo mɔtɔ kako ngi rɔ riɲa kolɔdɔ bɛri kɔmɔ bo te, koma'jo rɔni zi bo, kiya te, "Bo

kɔmɔ kiyandi ma laka, wa'di na gɔ mo'dɔ 'dɔ mo'ja didi ma ɲburuɲburu?"

XVIII Yɛsu ileki kiya zi bo te, "Gɔ wa'di na kidɛki ma rɔ ma laka? Bɔtɔ mɔtɔ inza laka, tine Bɔko'ba na ɲge kɔtɔ kpɔki laka. **XIX** Ikali kɔ'du ki'di 'deni, ame kiya te, 'Kinza ko'dɔ rɔyɔ dɛ rɔ bɔ kɔzi roma. Kinza ko'dɔ yɛri dɛ. Kinza ko'dɔ 'bɔgɔ dɛ. Kinza kususɔ bɔtɔ dɛ rɔ bɛti. Kinza ko'dɔ 'bɔlu dɛ. Oro 'bu yi ni ti mɔyi.' "

XX Bɔ nima ileki dɔmo, iya te, "Bɔ kɔmɔ kiyandi, wa naga nima pili mo'dɔ 'deni mɔlo dɔ yɔbi ma."

XXI Yɛsu oɲgɔ dɔ bɔ nima, bɔ ɔ'ɔ bɔ nima. Na bo kileki kiya teyi te, "A mɔtɔ ɛdi kɔtɔ ame kɔmɔ gba di ziyi 'dɔ to'dɔ mo. Ari kugɔ akonzi 'bi naga nima mɔkɔ koza girisi mo ga zi bɔ lisa. Kina ti kulu kpamo 'deni ɲgi ziyi mitɔrɔ. Kina 'dɔ kako ti kɔsɔ gɔma."

XXII Lende nime bɔ nima kuwɔ kɔzɔ a nime te yɔ, na bo kuyi kɔmɔ ma lɔwɔ ɲgi bo kari abo. Rɔmɔyi bɔ nima bo rɔ bɔ mɔri ti wa ɲbanɔ.

XXIII Yɛsu uyɔ kɔmɔ bo kɔɲgɔ dɔ bɔ kɔsɔ gɔ bo ga, na bo kiya zinni te, "Ti kɛdi rɔ ma kitigo zi bɔ wa ni 'dɔ kɔdɔ mi ɲere lɔbu 'ba Bɔko'ba."

XXIV Lende nime igayi bɔ kɔsɔ gɔ bo ga ɲgi. Tine Yɛsu oto nduwɛ tiya mo zinni te, "Kole ma ga, tɔdɔ mi ɲere lɔbu 'ba Bɔko'ba ti kɛdi rɔ ma kitigo. **XXV** Tɔdɔ mi ɲere lɔbu 'ba Bɔko'ba ti kɛdi rɔ ma kitigo zi bɔ wa ni kebe tɔdɔ 'ba gamele kebe mi bi gbɔɲɔ 'ba bici libira."

XXVI Lende nime igayi lijɛ ɲgi mi kɔtɔ, kina lijɛ kileki gɔmo kiya zi bo te, "Ne ma 'deni tara tine ne, yɛ ga na ti kɔmɔ di mi tɔlɛ?"

XXVII Yësu oŋɔ dönni kina bo kileki kiya zinni te, “Wa naga nime ma di zi bilaka lesi na nge kinda rɔ a ma 'dɔ ko'dɔ rɔni dë. Tine ma di zi Boko'ba embe dë römöyï bo na ko'bo to'dɔ wa pili.”

XXVIII Pïtörö ënyï kiya zi bo te, “Oŋɔ te, ze 'beze nime dola wa pili 'deni me dösö göyï.”

XXIX Yësu iya te, “Yëë, rɔ ma laka miya ziye, bɔtɔ ame kola liŋɔ, kola löndö, kola lëmi, kola ma bo ni ti 'bu bo, kola kole, kola nyaka dömöyï ma gbï gɔ laja kɔtɔ laka nime ne, XXX ti ko'ja nŋi mi kada ma girï naga nime rɔ dɔ kiteli. Bo ti ko'ja wa naga nime pili rɔ mbëmbë kebe dɔ ame gbï ti közi kasi 'ba gomo. Kina mi kada ma kedi kako nime 'dë bo ti kedi nŋi ti didi ma nburunburu. XXXI Tine ma konzi ame ga pa dɔgba ne ti kileki 'deni yi'böwu, kina ma yi'böwu na ti kedi 'deni dɔgba.”

*Yësu Iya Gɔ Lende 'Ba Tinda'ba Bo
(MT 20:17-19; LK 18:31-34)*

XXXII Di gɔ kori lijë kedi 'deni rɔ tari Yerosalema, Yësu na kösö nŋi dɔgba. Kina lende mo kigayi bɔ kösö gɔ bo ga nŋi, ko'de tikere nŋi pili zi bilaka ame ga kedi kozi gɔ bo ne. Tine bo ari kogba lijë ma 'butë dömoriyö mo naga nima nŋi 'beri yaga rɔ dönni, bo koloma rɔ tiya gɔ wa ma kedi kari ko'dɔ rɔni zi bo zinni, XXXIII bo iya zinni te, “Kpe, uwöke tɔma. Dedi darike nima nbö mi Yerosalema. Kina di yayi na ti ki'di közi kole 'ba bilaka lesi nŋi zi bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni. Tine na ti lijë kodo karama mo nŋi dɔ bo rɔ tölë. Lijë ti ki'di bo zi ma

ro bo löwö mo ga XXXIV kodo laña ro bo, koto'bi woro ro bo, komba bo kupö bo yaga. Tine mi tö'dö do mota bo ti kënyï kodo 'deni ngi yaga di mi tolë."

XXXV Yakoba ni ti Yowani, kole 'ba Zebedayo ga ako zi Yësu kiya te, "Bo koma kiyandi, a moto edi bine do'doko yi 'do ko'do zize."

XXXVI Yësu iya te, "Wa'di na ko'dokoke go mo'do ziye?"

XXXVII Lijë iya te, "Odo kari koloma 'deni do kiti mi nere löbu 'bi, do'doko 'do ki'di ze doloma tiyi, ma koto do döri yi, ma koto do gali yi."

XXXVIII Yësu ileki zinni te. "Wa nima kititike ne ikalike de. Kpe, ti ko'boke tuwe wa di mi kosu 'ba gomo nime medi mari muwe ne? Ti ko'boke go kobapatisi ye ti kori nime kobapatisi ma timo ne?"

XXXIX Lijë iya te, "Ti do'bo ngi."

Yësu iya te, "Ro ma laka kpe ti kuweke ngi di mi kosu mo ma medi muwe di yimo, kina ti kobapatisi ye ngi kozo ma 'bama. XL Tine lende 'ba ti'di wa toloma do döri ma ala do gali ma nima, ndobo ma na de. Boko'ba na kedï ki'di go bi nima zi bilaka mo ga ame bo kilejo 'deni domöyi mo ne."

XLI Kina odo koso ya ma 'butë naga nima kuwo lende nima 'deni tara tine, lijë enyi ngi ro 'diri ti Yakoba ni ti Yowani. XLII Kina Yësu kidëki lijë ngi pili kako bi koto zi bo. Bo iya zinni te, "Ikalike 'deni laka, löbu ma 'ba bo löwö ni o'do ga ronni ngi ro nere ro a löbu donni. XLIII Tine ma 'beye inza tara. Boto ame ko'doko go bo kedï ro löbu

di mi lõngö ye ne, bo kileki rɔ bo yaga rɔ bo laja ziye. XLIV Kina bo ame kiteri 'dɔ bo na kedi rɔ bo dɔye ne, bo kileki rɔ bo yaga rɔ atoli ziye pili. XLV Römöyï kole 'ba bilaka lesi pele ako dë 'dɔ koja laja teyi, tine bo na 'dɔ koja laja zi bilaka, kina gbï ti'di didi bo tutë gɔ ma konzi timo di mi tölë."

XLVI Lijë ako kômö Yereko. Tine ko'ja Yësu ni ti bo kôsö gɔ bo ga ti tindi ma kedi kari tinni naga nima kedi kiteli 'deni kebe yayi tine, bo kômɔ kôlu mɔtɔ yayi möyï mo rɔ Batimayo kole 'ba Timayo, edi kolo'bo kpa gɔ kori yayi tokpasi wa. XLVII Kina ɔdɔ bo kuwö 'deni kiya te, Yësu 'ba Nazareta na, kina bo kulöri ngi rɔ ma kembe, kiya te, "Yësu kole 'ba Dawidi, i'di miyï këyï rɔma."

XLVIII Bilaka ma konzi i'di tamo dɔ bo gɔ bo kudumö yaga. Tine na bo kulöri ngi kulöwö rɔ ma kembe, kiya te, "Yësu kole 'ba Dawidi, i'di miyï këyï rɔma."

XLIX Kina Yësu kɔrɔ ngi kiya te, "I'dike bo kako dayi."

Kina lijë kidëki bo kômɔ kôlu tönë ngi, iya te, "Ögö ti, ënyï tɔrɔ, bo edi kidëki yi."

L Kina bo nima kogbagba ngi kulï bɔngɔ yaga di dɔ bo, kënyï kari zi Yësu. LI Yësu ititi bo iya te, "Wa'di na ko'dɔkɔ gɔ mo'dɔ ziyï?"

Bo kômɔ kôlu nima iya te, "Bo kômɔ kiyandi, ma mo'dɔkɔ to'ja gɔ bi."

LII Yësu iya te, "Laka, ari ti, ti'di döyï gɔ tigo ma ileŋo yi 'deni." Kina kômɔ bo nima kɔpɔ ngi yaga, bo kôsö gɔ Yësu di gɔ kori yayi.

XI

Tɔɔ 'Ba Yēsu Mi Yerosalema
(*MT 21:1-11; LK 19:28-40; YN 12:12-19*)

^I Kina ɔɔ lijē kari 'deni kōmō nḡɔsi nḡila Yerosalema mī gawo 'ba Betepage ni ti Betaniya tine, na lijē kari nḡi dɔ dōku 'ba Bilaya. Yēsu oja bɔ kōsō gɔ bo ga ma rīyō ^{II} kari dɔgba ti ndose nime, kiya te, “Kpe arike mī gawo nima dɔgba kōmoye ne. Di bi tōmō 'be yayi ti kari ko'jake kole akaca kosi dōmo 'deni bēri, rɔ ame gba bɔtɔ kēki dē dōmo ne. Opeke ko'deke kako bine. ^{III} ɔɔ bɔtɔ kititi ye kiya te, ‘Ēddi kopeke gɔ wa'di?’ Iyake te, ‘Nere na ko'dokɔ, bo ēdi kileki giri naga nime.’”

^{IV} Lijē ari nḡi ko'ja kole akaca kosi dōmo 'deni yaga kpa reki yayi. Kina ɔɔ lijē kēdi ko'dɔ tope mo tine, ^V ya mɔtɔ ga ame kēdi kɔrɔ yayi ne ititi lijē iya te, “Wa'di na kēddi ko'doke tara, kēdi kopeke akaca nima?”

^{VI} Lijē ileki dōmo nḡi kɔzɔ ma tōnē Yēsu kose zinnī ne tara. Kina bilaka naga nima kola nḡi lijē kari timo.

^{VII} Lijē o'de akaca nima kako zi Yēsu na lijē ko'ba bɔnḡɔ 'bēnni ga nḡi gɔmo. Kina Yēsu kēki nḡi koloma dōmo. ^{VIII} Tine bilaka ma konzi mɔtɔ ga o'ba bɔnḡɔ ma 'bēnni ga mī gɔ kɔri, ya mɔtɔ ga oga ma 'bēnni rɔ mbili mbirō ni di mī nyaka ko'ba gɔ kɔri. ^{IX} Kina bilaka konzi naga nima mɔtɔ ga kōsō 'deni dɔgba mɔtɔ ga kebe gɔ bo yī'bōwu ne ki'di nḡi tulōri timo rɔ ma kembe, kiya te, “Akilēlu kēdi zi Boko'ba. Yēyi kēdi dɔ bɔ ame kako ti mōyi bo nḡere Boko'ba ne. ^X Yēyi

'ba Boko'ba kēdi dɔ ɲere löbu ame kēdi kako ne kɔzɔ 'ba 'bu ze löbu Dawidi. Akilēlu kēdi zi bo Boko'ba."

XI Yēsu ɔdɔ Yerosalema na bo kiteli ɲgī kari mī reki 'ba rō löbu 'ba Boko'ba. Kina ɔdɔ bo kɔŋɔ wa mo naga nima 'deni pili tine, na bo kari ɲgī ti bɔ kōsɔ ɔ bo ga ma 'butē dɔmorīyō naga nima mī Betaniya, rōmōyī kada inza kpe.

Yēsu Ulōmu Ngērī Kēlu
(MT 21:18-19)

XII Mī bi kēzē ma di ɔmo ko'ja lijē kēdi kileki 'deni kako di Betaniya tine 'bö o'dɔ Yēsu 'deni. **XIII** Bo o'ja ɲgērī kēlu kinda di bi kɔwɔ ti mbili dɔmo. Kina bo kɔzɔ ɲgī kari tɔŋɔ mo, bo iya te mɔtɔga bo ti ko'ja ma kana mo. Tine bo ari ko'ja ɲge rɔ mbili na kutu ē'bēnnī rōmōyī kada 'ba tana 'ba kēlu na dē gba. **XIV** Kina bo kiya ɲgī zi ɲgērī kēlu nima te, "Ni, bɔtɔ inza konyo ɔtɔ mɔtɔ kpe di dōyī." Lende nima bo iya pili mbili bɔ kōsɔ ɔ bo ga kuwō.

XV Lijē ako kōmō Yerosalema na bo kari ɲgī kɔdɔ mī reki 'ba rō löbu 'ba Boko'ba. Bo ari ko'ja bɔ ndōgō koso 'deni yayi na bo koloma ɲgī rɔ toga lijē yaga, bo kītīŋī dɔ tarabiza 'ba bɔ kutē girīsī ni ti gba'da 'ba bɔ kugō matukpuru ni bēri. **XVI** Bo embe ɲgī kola bɔtɔ dē kpe kombi wa dōnnī kudō timo kebe yayi. **XVII** Kina bo koloma ɲgī rɔ tiyandi lijē kiya zīnnī te, "Uwōke dē me tōnē kugu ne? Iya te, 'Rō löbu ma nime ti kīdēkī rɔ rō 'ba mōtu zi dɔ kupō pili.' Ne kina me 'böwu kpe kebe kuyīke yaga rɔ ti'börō 'ba bɔ 'bögö."

XVIII Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni uwö lende mo na lijë ki'di ngi toma kori 'ba 'dɔ tupö Yësu timo. Tine lijë ere di rɔ bo römöyi akiyandi abo igayi ma konzi 'deni ngi pili.

XIX Mi dɔkɔpiyari 'deni na Yësu ni kënyï ngi di mi gawo yayi ti bɔ kösö gɔ bo ga lijë kileki kari.

Andi Di Gɔ Ngëri Këlu

(MT 21:20-22)

XX Mɔlo mi dɔɲbɔ ma di pötö mo ko'ja lijë këdi kudö rɔ gɔ kori nima, lijë o'ja ngëri këlu tönë kölä 'deni. **XXI** Pitörö omeri gɔ lende tönë ngi, na bo kiya zi Yësu te, “Bɔ kɔmɔ kiyandi, ongo te. Ngëri këlu tönë kulömu ne ölä 'deni.”

XXII Yësu ileki dɔmo zinnï iya te, “Rɔ ma laka miya ziye, i'dike dɔye gɔ lende 'ba Bɔko'ba. **XXIII** Bɔtɔ ame kiya zi dökü nime te, ‘Ni, ënyï kari ku'du röyi mi mini löbu,’ ɔdɔ kiya te dökü'di bo kidaki dë bo ki'di dɔ bo ngi gɔmo, rɔ ma laka ti ko'dɔ rönï ngi tara. **XXIV** Kina me mëdi miya ziye, wa ame ɔdɔ kititike ti mötu ziye ti'di dɔye gɔmo, o'jake 'deni, kina ëdi 'deni rɔ e'be. **XXV-XXVI** Kina ɔdɔ kɔrɔke 'deni këddi kumötuke, olake lëpi ye ga ame kirasi lende 'deni ziye, römöyi 'dɔ 'bu ye ame mitorɔ ne kola ye gbi gɔ lende kirasi 'be ga.”

XXVII Lijë ako kömö mi Yerosalema, kina ko'ja Yësu këdi kilingere 'deni kebe mi reki 'ba rö löbu 'ba Bɔko'ba yayi, na bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni ti löbu 'ba bilaka ni **XXVIII** kako kititi bo kiya te, “Közi kakpa 'ba yë na me këddi ko'dɔ wa naga nime timo ne? Yë na ki'di közi kakpa 'ba to'dɔ wa naga nime te ziyi?”

XXXIX Yësu iya te, “T'dike mititi ye nge koto, ɔɔ kilekike dɔmo 'deni zö na 'jaa ti mileki dɔ akititi 'be nima. XXX Iyake zö te, közi kakpa 'ba bapatisi nime Yowani koloma tönë rɔ to'dɔ mo ne ako di yala? Yë na ki'di zi bo, Boko'ba na ki'di ala bilaka lesi na ki'di?”

XXXI Kina lijë koloma ngi rɔ towasa mo rɔ gɔ rönni. Lijë iya te, “Ɔɔɔ diyake te ako di zi Boko'ba bo ti kiya te, ‘Ne gɔ wa'di na kpe ki'dike dɔye dë gɔ lende 'ba Yowani?’ XXXII Ɔɔɔ diyake te ako di zi bilaka lesi ele dë gbï.”

Lijë ëdi kere di zi bilaka konzi naga nima römöyï lijë pili omeri ngi rɔ ma laka Yowani rɔ bo kumë lende 'ba Boko'ba. XXXIII Kina lijë kileki dɔmo ngi zi Yësu te, “Dikali dë.”

Yësu iya zinni te, “Kina gbï ma minza miya ziye közi kakpa 'ba yë na me mëdi mo'dɔ wa naga nime timo.”

XII

Dɔngala 'Ba Bɔ Ndɔbɔ

(MT 21:33-46; LK 20:9-19)

^I Kina Yësu koloma ngi rɔ tilende zinni rɔ dɔngala, bo iya te, “Bɔ mɔto idiyë mɔwɔ këdi ko'dɔ rɔ layi naga ngi rɔ nyaka, bo kigaga reki kuru dɔmo, bo kole gö 'ba tuzi layi mo, bo kole kilanga 'ba toda mo. Kina bo ko'de bɔ ndɔbɔ ngi ki'di yimo bo kënyï kari dɔ gawo ma kowɔ.

^{II} Kina ɔɔɔ kada 'ba tite'de mo kömö 'deni tine, na bo koja bɔ laja abo mɔto ngi kari 'dɔ ko'de ma 'ba bo. ^{III} Tine bɔ ndɔbɔ naga nima omba bɔ laja nima ngi koga kileki rɔ közi sari. ^{IV} Bo oja bɔ laja mɔto gbï kari. Kina bɔ ndɔbɔ naga nima

komba ngi koga domo ko'do kënyë komo. ^V Bo oja mato gbi kari. A ma tine lijë omba ngi kupö yaga. Kina lijë koloma ngi nduwë ro to'do bo laja ma konzi mato ga nduwë tara, mato ga lijë omba ro tomba, mato ga lijë upö ngi yaga.

^{VI} Ro nburunburu mo tine boto mato ari kinza kpe zi bo 'deni nge ro kole koto abo ame bo ko'ö kulöwö ne, na bo koja ngi. Bo omeri, bo iya te, 'Ame ro kole ma ne lijë edi koro.' ^{VII} Tine bo ndobo naga nima iya ngi ro go rönni te, 'Bo kedii kari koloma ro bo do nyaka nime kada mato di potö 'bu bo mo tonë ne bo na me, ako dupöke bo yaga 'do nyaka nime koloma ngi nburu ro eze.' ^{VIII} Kina lijë kinda'ba bo ngi kupö bo ku'du toku mo yaga di mi nyaka nima."

^{IX} Yesu ileki kititi bilaka naga nima yayi ne kiya te, "Ma komerike 'beye, wa'di na ti bo do nyaka nima kari ko'do? Ro ma laka bo ti kari ngi kote do bo ndobo naga nima pili yaga, bo ko'de ro bilaka ma löwö na kako to'do ndobo yimo.

^X Idëkike de su me tonë kugu mi buku 'ba Boko'ba kiya te, 'Döku tonë bo ko'ba rö ni kilagi pa di romo ne na kileki 'deni ro döku ma laka ro do kiteli mi gbondo 'ba rö.' ^{XI} Ame wa ko'do 'ba nere Boko'ba na. Dotöke ngi ro goze."

^{XII} Kina löbu 'ba Yudayi ni koloma ngi ro toma kori 'ba 'do tupö bo timo. Römöyi lijë iyëni rönni tégë Yesu edi ro tiya dngala nima rönni. Tine lijë ere tindii naga nima yayi ne. Kina lijë kita'ba ngi yaga di ngila bo.

^{XIII} Kina lijë kari koja Parosi mato ga ngi ti bilaka mato ga 'ba Erode ngi kako zi bo toko

kpa bo. ^{XIV} Lijë ako kititi bo kiya te, “Bo kɔmɔ kiyandi, dikali ngi ni lende 'bi ga na ro ma kodoro. Mi lende kiya 'bi zi bilaka ere boto de, lende 'bi ga pili ro ma koriya zi ma titi kpaki ti ma lobu mo ga. Ko'du 'ba Boko'ba na keddi kiyandi bilaka timo ro ma kodoro. Iya zize te, tara ne edi ngi ro ma laka mi ko'du ki'di 'ba Boko'ba 'do topi awada zi bo dolingo ma lobu 'ba Romo? Ala tondo?”

^{XV} Yesu ikali dongala 'benni nima 'deni molo na bo kileki kiya zinni te, “Kpe, eddi ko'bake ma go wa'di? O'deke girisi silinbi mo te dayi mongo te.”

^{XVI} Lijë o'de zi bo na bo kititi lijë iya te, “Kinë ye ti moyi ye na me kugu romo ne?”

Lijë iya te, “Bo dolingo 'ba Romo na.”

^{XVII} Bo iya zinni te, “Laka, wa ame ro 'ba bo dolingo ne opike zi bo dolingo. Tine ame ro 'ba Boko'ba ne opike zi Boko'ba.” Kina lende abo kigayi lijë ngi.

Lende 'Ba Tɔɔ 'Ba Töku
(*MT 22:23-33; LK 20:27-40*)

^{XVIII} Kina ya ma ro Sadoke ni lijë ma komeri 'benni kiya te a mato inza ro tɔɔ 'ba töku di mi tolë naga kako ngi zi Yesu. Lijë ititi bo iya te, ^{XIX} “Bo kɔmɔ kiyandi, Musa ugu iya te odo löndö yi mato köle kola 'ja abo kinza ti kole, inda'ba közimo 'do köyöke bi do löndö yi nima. ^{XX} Tine ya mato ga pa bine ro löndö koto modomoriyö. Bo ma lobu mo ogbe 'ja kina köle ngi kola kinza ti kole. ^{XXI} Kole ma mi riyö mo inda'ba közimo kina bo köle ngi gbi kola ni kinza ti kole. Bo ma ro mi mota mo inda'ba közimo, ^{XXII} kina ngi gbi tara

nduwë rɔ gönni nima pili kpaki modomoriyö kinza ma köyö kole. Rɔ ɲburunburu mo na 'ja mo tönë kari kölä ɲgi gbï. ^{XXIII} Tine mi kada 'ba tɔɔ 'ba töku di mi tölë ti lɔko kedi rɔ 'ja 'ba yë, ya modomoriyö naga nima na ma 'deni pili rɔ mē'dē nī?"

^{XXIV} Yësu ileki dɔmo zinni iya te, "Kpe, öluke lende 'deni ɲgi sowa. Buku 'ba Boko'ba ikalike dē. Ikalike a mɔɔ rɔ tigo abo dē gbï yɔ. ^{XXV} Bilaka ame ga kedi kɔɔ di mi tölë ne a mɔɔ inza kpe zinni rɔ, rɔ kogbe. Lijë 'deni ɲgi kɔɔ malayika 'ba mi dɔyayi 'ba mitɔɔ naga tara. ^{XXVI} Kina ma gɔ lende 'ba tɔɔ 'ba töku di mi tölë, kpe idëkike dē su di mi akugu 'ba Musa ma tönë pa'do köbö zi bo dɔ morogo Boko'ba kiya zi bo te, 'Ma na rɔ Boko'ba 'ba Abarayama, Boko'ba 'ba Yisika, Boko'ba 'ba Yakoba.' ^{XXVII} Ne kina me dikali ɲgi lijë inza kpe rɔ töku, Boko'ba ididi lijë 'deni. Kpe öluke lende 'deni sowa."

Kö'du Ki'di Ma Rɔ Dɔ Kiteli
(*MT 22:34-40; LK 10:25-28*)

^{XXVIII} Bɔ kɔmɔ kiyandi mɔɔ ame kedi yayi rɔ tuwö kowasa 'benni nima ne, enyi ɲgi kako ɲgosi. Kina ɔɔ bo konɔ Yësu ɲgi kileki dɔ lende rɔ ma kodɔɔ zi ya naga nima kɔɔ a nima tara tine, bo enyi kititi Yësu iya te, "Kö'du ki'di 'ba Boko'ba ma yala na kulöwö rɔ dɔ kiteli?" ^{XXIX} Yësu ileki dɔmo te, "Kö'du ki'di ma kulöwö rɔ dɔ kiteli mo na tönë kiya te, 'Kpe Yisarele, uwöke. Nere Boko'ba ze na ɲge kɔɔ rɔ Boko'ba. ^{XXX} Ziye tɔ'ɔ ɲere Boko'ba 'be ti doki'di ye pili ti didi ye pili ti meri 'ba dɔye pili ti tigo 'be ga pili.' ^{XXXI} Ma rɔ mi riyö mo na me, 'Ziye tɔ'ɔ lepï ye ga

gbĩ kɔzɔ ma kɔ'oke yida rɔye ga tara.' Kɔ'du ki'di mɔtɔ ma kulɔwɔ rɔ dɔ kiteli di dɔ ame inza."

XXXII Bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kɔ'du ki'di nima ɛnyĩ kileki dɔmo nɔgĩ zi Yɛsu iya te, "Bɔ kɔmɔ kiyandi, ele sowa. Rɔ ma laka kɔzɔ a kiya 'bĩ, nɛre Bɔko'ba nɛge kɔtɔ, Bɔko'ba 'beri mɔtɔ inza.

XXXIII Kina gɔ ze bilaka lesi dɔ'oke Bɔko'ba ti dɔkĩ'di ze pili, ti meri 'ba dɔze pili, ti tigo 'ba mize ga pili. Kina gɔ nĩ mɔtɔ kɔ'ɔ lɛpĩ yĩ gbĩ kɔzɔ ma kɔ'ɔ yida rɔyĩ tara. Kɔ'du ki'di riyɔ naga nime na rɔ dɔ kiteli kebe tumu roma ni pili zi Bɔko'ba."

XXXIV Yɛsu ɔngɔ dɔ lende kileki 'ba bɔ nima nɔgĩ ti lende kikali mo kulɔwɔ. Na bo kɛnyĩ kiya zi bɔ nima te, "Nĩ, inza kpe gba nɔbɔ rɔ ma kɔwɔ di rɔ nɛre lɔbu 'ba Bɔko'ba." Di pɔtɔ lende nime bɔtɔ mɔtɔ ilaɲa rɔnĩ dɛ kpe tititĩ Yɛsu.

*Lende 'Ba Kurisitɔ
(MT 22:41-46; LK 20:41-44)*

XXXV Kina ɔdɔ Yɛsu kɛdĩ 'deni rɔ tiyandi wa di mĩ reki 'ba rɔ lɔbu 'ba Bɔko'ba tine, bo iya te, "Rɔ ma tondo mo ga na bɔ kɔmɔ kiyandi ni kɛdĩ kiya te Kurisitɔ ame Bɔko'ba kɛdĩ koja ne di mĩ kupɔ Dawidi? XXXVI Dawidi na tɔnɛ kiya ti Nyĩ Kɔtɔ Laka teyi te, 'Nɛre Bɔko'ba iya zi nɛre ma te, "Oloma dɔ dɔrĩ ma bine nɔbɔ mi'di yi ka'da bɔ ya 'bĩ ga." ' XXXVII Dawidi mo na me kidɛkĩ bo 'deni rɔ nɛre. Ne rɔ ma tondo mo na 'dɔ nɛre 'ba Dawidi mo tɔnɛ kileki 'bɔwu rɔ kole zi bo?"

XXXVIII Mĩ akiyandi abo zĩnnĩ bo iya te, "Kpe i'dike kɔmɔye kandi laka di zi bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kɔ'du ki'di ni. Ako'dɔkɔ 'bɛnnĩ rɔ tilingere ti

boŋɔ kidakpa 'bënni naga nima rönni. Tumötö lijë kozo bo ro koro naga tara di mi bi 'ba ndögö na lende mo k'o rönni. XXXIX Akiteri 'bënni ro kitii ma löbu naga di mi rö 'ba mötu ti bi ma laka di mi nbele. XL Lijë bo këdi kodo gomɔ ro makuru'bë tote do amo naga nima. Mötu ko'do 'bënni ro gögö tileme rönni timo. Lijë nime, kada mɔto karama ma këdi kodo dönni na ro do kiteli.”

XLI Yësu ari koloma nɔɔsi nɔgila sandu 'ba tu'du kpa közi ki'di di mi reki 'ba rö löbu 'ba Boko'ba yayi. Tindi këdi kolo ro tu'du kpa közi ki'di 'bënni ga ne bo edi le ro tonɔ mo. Ma ro bo mɔri ma konzi ni ako ku'du yamo nɔgi nɔɔni. XLII Tine 'ja ma ro makuru'bë bo lisa mɔto ako ku'du ma 'bëni ro taripa riyö. XLIII Bo idëki bo kösö go bo ga kako zi bo, na bo kiya zinni te, “Ro ma laka miya ziye, makuru'bë, 'ja bo lisa nime, loko na ku'du kpa közi ki'di kebe bilaka naga nime pili. XLIV Römöyï lijë ma laki naga nima onye nɔge mbowa di ro wa mbëmbë 'bënni ga. Ne ma 'bëni inza tara, go romo na ma 'deni pili loko ku'du ne, mɔto inza kpe.”

XIII

Loma Ti Bi Koda (MT 24:1-14; LK 21:5-19)

¹ Kina doo Yësu ni këdi kodo 'deni yaga di mi reki 'ba rö löbu 'ba Boko'ba yayi tine, bo kösö go bo ga ma koto ako kiya zi bo te, “Bo komo kiyandi, ongo te. Ongo doku naga nime ma kiyija ko'ba kele te.”

II Yēsu ileki dōmo zīnni iya te, “Rō lōbu naga nima kēdi koṅṅoke ko'ba tara ne, kada mo ɔdɔ kōmō 'deni dayi dōku ma koto moto mo te inza kileke rɔ ma kudō'du dɔ lēpi nī. Bɔ ya ēdi kitinji 'doyi bēri.”

III Kina ɔdɔ bo kari koloma 'deni bēri dɔ dōku 'ba Bilaya ame kuyi kōmōni kari te dɔ rō lōbu 'ba Boko'ba ne tine, na Pītōrō ni ti Yakoba ti Yowani ti Andareya kako rɔ dōnni kititi bo kiya te, IV “Iya zize. Kada nima ti kēdi nyanya ga? Kina akileme mo ame gɔ kinda timo kada mo ēdi 'deni ṅgosi na rɔ wa'di?”

V Yēsu oloma rɔ tiya mo zīnni te, “I'dike kōmoye kandi laka kinza boto moto ku'bōlu ye ra. VI Ma konzi moto ga ti kako ti möyi ma kiya te, ‘Ma na rɔ Kurisitō.’ Kina ti lijē ku'bōlu ma konzi ṅgi. VII Tine ɔdɔ kuwōke birɔ ya di ṅgosi ti lēbi mo ma di bi kowɔ kinza kereke dē. Wa naga nima pili ēdi ko'dɔ rōnni tine ṅburuṅburu 'ba doliṅɔ na dē gba. VIII Rōmōyi dɔyayi ti kēnyi 'deni to'dɔ ya rɔ gɔ rōnni, kina doliṅɔ ti kēnyi 'deni to'dɔ ya rɔ gɔ rōnni. Kizikizi ti kēdi 'deni mi gɔ bi ma konzi. Kina 'bō ni ti sēyi ti kēdi 'deni. Wa naga nime pili te gba tisaki mo na kowɔ mi kɔ'ɔ 'ba löyö naga tara.

IX Ne kpe i'dike kōmoye kandi laka. Ti kinda'ba ye 'deni koto ye kōmɔ kitī 'ba burē. Ti komba ye 'deni di mi rō 'ba mötu. Kina ti lijē koto ye 'deni ki'di ye kɔrɔke kōmɔ ṅere ni ti bɔ doliṅɔ ni gɔ kō'du ma, todɔrɔ bicī lende 'ba laja laka nime. X Tine dɔgba mo laja laka na ti kuwōwō rōni titi toko. XI Kina ɔdɔ lijē kinda'ba ye koto ye kōmɔ kitī 'ba burē, kinza ki'dike kōmoye kilē'di dē gɔ

wa ma 'dɔ kari kiyake. Wa ame ki'di rɔni ziye 'dɔ tiya mo mi kada nima ne na kiyake. Rɔmɔyi wa ame kedɔ kari kiyake ne ti kedɔ pili rɔ ma kako di zi Nyi Kɔtɔ Laka.

XII Bilaka ti ki'di lɔndɔ nni ga 'deni tupɔ mo yaga. Kina ti 'bu ni ko'dɔ 'deni gbɔ tara zi kole 'benni ga. Kina ti kole kebe kuyi kpenni 'deni gbɔ rɔ ma kɔyɔ lijɛ ga tupɔ mo yaga. **XIII** Laki pili ti ko'ji ye gɔ lende ma. Tine bɔ ame ki'di mi bo keddi teyi nbɔ kɔmɔ mi kada 'ba tote mo ti kɔmɔ ngi di mi tolɛ."

Kuruku Kɛnyɛ

(MT 24:15-28; LK 21:20-24)

XIV "Kina ɔdɔ kiya te kɔngɔke kuruku kɛnyɛ tɔnɛ kɔdɔ 'deni mi gɔ bi ame mɔlo kinza rɔ bi abo ne tine, (ame ugu zi bɔ kidɛki mo ga 'dɔ kikali) i'dike lijɛ ame ga mi Yudayi ne kirija ti kusu dɔnni mi dɔku. **XV** Kinza bɔ ame kedɔ yaga tindawo rɔ bo ne kilɛyi dɔ bo dɛ kpe kɔdɔ titi rɔ togba abo ga. **XVI** Kinza bɔ ame kedɔ 'deni mi nyaka ne kileki dɛ kpe kari liɔ togba bɔngɔ abo. **XVII** Mi kada mo nima gomɔ 'ba 'ja ame ga rɔ ma kɔmɔ ti ma kedɔ ti kole dɔ kɔzinni naga na ti kɛnyɛ ma 'benni ngi kulɔwɔ. **XVIII** Umɔtuke zi Bɔko'ba kinza bo ki'di ko'dɔ rɔni dɛ mi kada 'ba bi kɛyi ame rɔ aliri ne. **XIX** Rɔmɔyi gomɔ 'ba mi kada nima ti kɛnyɛ 'beni 'deni ngi rɔ dɔ kiteli kebe gomɔ mɔtɔ ga ame pele kedɔ ko'dɔ rɔnni mi dɔliɔ nime bine mɔlo kako di bi tisaki mo nbɔ kɔmɔ mi kada nime tɔne. Kina gomɔ mɔtɔ ma 'dɔ kedɔ kɔzɔ ame te inza kpe nati. **XX** Tine Bɔko'ba ileki gɔ kada mo 'deni nge mbowa. Ma

kiya te kinza tara dēne boto moto inza komo. Bo ileki go kada mo nge 'deni mbowa tara go ko'du 'ba bilaka abo ga ame bo koweli 'deni ne.

XXI Kina odo kiya te boto moto kako kiya pele ziye te, 'Ongo te, Kurisitō na me bine,' ala 'Kina ma 'dē,' kinza ki'dike doye dē gomo. XXII Römöyī ya moto ga ma kidewo rōnni tēgē lijē ro Kurisitō ti bo kumē lende ma do kindēndē moto ga ti kodo 'deni. Kina ti lijē ko'do go koto ma kinza kiya naga ngi tiyozo tu'bōlu ame ga pele Boko'ba koweli 'deni ne timo. XXIII Kpe, i'dike komoye kandi laka. Wa pili na me ga miyētī gomo 'deni molo ndō te ziye."

XXIV "Di pōtō kada 'ba gomo naga nima, kinē kada ti kuyī rōnī 'deni ngi yaga ro ma kōlu, kina nyepe gbī inza kanmi kpe. XXV Kina ti kiyaya kēlu ni 'deni kilayi kako bēri di mitoro. XXVI Kina ti kole 'ba bilaka lesi ti kodo ngi tako ti poli mi tigo 'ba löbu do kiteli abo. XXVII Kina ti bo koja malayika ngi kari mi do kumu sowo 'ba doliño nime tutō'du bilaka ame ga pili ro 'ba Boko'ba ne. Kina ti lijē kutō'du ngi yaga 'doyi di mi doliño nime.

XXVIII I'dike ngēri kēlu kiyandi ye. Odo kongō ro dongila mo ga kēdi köyō soloro 'deni, mbili mo kēdi kunzī nima ikali ngi kpa dōkikēri owo dē kpe. XXIX Kina gbī tara odo kongoke wa naga nime 'deni kēdi ko'do rōnni nima, ziye tikali mo ngi kada 'ba tako 'ba kole 'ba bilaka lesi owo dē kpe. XXX Omerike lende nime laka. Wa naga nime ti ko'do rōnni kota bilaka ma le'jete naga nime moto ga kolē dē gba. XXXI Mitoro ni ti doliño

ti kiteli 'deni. Tine lende ma inza kiteli du ma koto te.

XXXII Tako 'ba kada mo nima boto ma koto mato ikali de. Pele ro malayika 'ba mi dayayi 'ba mitoro ikali de. Kina kole 'ba Boko'ba pele ikali de gbi. Bo Boko'ba 'bu na nge kikali abo.

XXXIII Kina i'dike komoye kandi laka kolomake ti bi koda romoyi kada mo ikalike de. **XXXIV** Ti kedi kozo lende 'ba bo mato ame kenyi ngi kari do nba ne tara. Mi tari abo bo ose go ligo zi bo laja abo ga. Bo oza ndobo pili ro kotokoto zinni to'do mo, bo ki'di bo ma 'do koda go bi ngi toda bi laka di ro ligo. **XXXV** Kina ti, odate bi laka romoyi kada 'ba tako abo 'ba nere 'be ikalike de. Odo ti bo komo mi dokopiyari ala mi zana korondo, ala mi kano bi, ala ro mi donbo, kpe ikalike de.

XXXVI Odate bi laka kinza bo kako komo ra ngi tugu'du kota ye keddike bi to'do. **XXXVII** Tine a ma mose ziye pili na me, olomake ti bi koda.”

XIV

'Ja Mato Inzanza 'Bu Do Yesu

(MT 26:1-16; LK 22:1-6; YN 11:45-12:8)

^I Ame tine kada 'ba karama 'ba Pasaka mo tone ola to'do mo 'deni nge do riyö nati. Karama 'ba tonyo mangolo'bo kinza langa gomo mo tone. Tine bo do bo akumu ni ti bo komo kiyandi 'ba ko'du ki'di ni edi ro toma kori 'ba 'do tinda'ba Yesu ngi liwo kupö yaga. ^{II} Romoyi lije omeri iya te, “Do'doke de mi kada 'ba karama kinza tindi kenyi ra ko'do ayayi.”

^{III} Kina odo bo kedi 'deni Betaniya ligo 'ba bo mato kideki ro Simona Bo Monyu tine, lije

këdi 'deni kpa akonyo na 'ja mɔto kako ŋɔ ti kizaza ma keke 'ba 'bu kato ndögö kitigo kulöwö naga. Loko itiko kpamo ŋɔ yaga loko koloma ro tianza mo do Yesu. ^{IV} Tine enyë ŋɔ mi ya mɔto ga yayi kebe tomeri mo te, “Loko edi kirasi 'bu nima go wa'di? ^V Ma loko këdi kugö ra mökö o'ja dëne edi ko'de yamo nbö kuluku modokoto gbï ti domo teyi 'di go loko kokonyi bo lisa ni timo.” Kina lijë koloma ŋɔ ro togba doki'di 'ja nima timo.

^{VI} Kina Yesu kileki zinni te, “Kpe, eddi kogbake doki'di 'ja nima go wa'di? Olake ni. A ma laka kulöwö na me loko ko'do 'deni zo. ^{VII} Bo lisa ni edi koloma nduwë tiye bine, odo ko'dokoke ti ko'doke lende laka 'deni ŋɔ zinni. Ne ma 'bama minza mö'bo tiye bine. ^{VIII} Wa ame ŋɔ loko ko'bo to'do mo ne na ma loko ko'do 'deni zo. Loko ilejo yida roma 'deni molo ndö koda do tusu ma. ^{IX} Ne ro ma laka miya ziye, wa nime loko ko'do ne ti kiyelë roni 'deni ŋɔ kote mi go bi ame ga pili laja laka ma nime këdi kuwöwö roni teyi ne tomeri goni timo.”

^X Kina Yuda Isikarita ma koto di mi löngö ya ma 'butë domoriyo mo naga nima ne kënyi ŋɔ kari zi bo do bo akumu ni tususu Yesu zinni. ^{XI} Kina odo lijë kuwö lende ma bo kiya zinni tara tine na minni konmi ŋɔ lijë kose 'do topi yamo zi bo. Kina Yuda koloma ŋɔ nati ro toma kori ma laka ame go bo ki'di közi Yesu timo zinni ne.

*Yesu O'do Karama Ti Bo Köso Go Bo Ga
(MT 26:17-19; LK 22:7-14)*

^{XII} Mi kada ma dondende 'ba karama ma këdi konyo mangolo'bo mo kinza lanja gomo nima

tine, mi kada ame 'deni ro 'ba tumu kamölö mo ne, na bo kösö go bo ga kako kititi bo, iya te, "O'doko go dari dileño go bi 'ba tonyo karama ziyi yala?"

^{XIII} Kina bo koja ya ma riyo di mi löngö lijë ngi kari ti ndose nime, bo iya te, "Arike mi gawo yayi, di bi tömö 'be dnye ti kondoso ti bo mato ti kete mini dönü. Ozike go bo. ^{XIV} Linjo ame bo kodo teyi ne ari kiyake zi bo do linjo mo te, 'Bo komo kiyandi iya te, "Rö ma yala na 'do dako donyo karama 'ba Pasaka nime yimo ti bo kösö goma ga?" ' ^{XV} Kina ti bo kileme rö toro löbu ngi ziye ti jama mo ga kiyija 'deni ndo ziye kina go kilenjoke go bi zize yayi." ^{XVI} Kina bo kösö go bo naga nima kari ngi mi gawo yayi ko'ja wa pili ngi kozo ma bo kose zinni. Kina lijë kilenjo bi 'ba tonyo karama ngi zinni yayi.

Akonyo 'Ba Nere

(*MT 26:20-29; LK 22:14-20; YN 13:21-30; 1KT 11:23-25*)

^{XVII} Mi dokopiyari 'deni na Yesu ni ti bo kösö go bo ga ma 'butë domoriyo kako ngi yayi. ^{XVIII} Kina odo lijë kedü 'deni kpa akonyo tine, bo iya zinni te, "Ro ma laka medü miya ziye, bo ma koto mato di mi löngö ye nima bina na kedü kari kususuma. Bo ma koto ame ngi kedü konyo wa bi koto tö ne."

^{XIX} Kina lijë ngi ro meri lijë kebe ro tititi bo pili ro gönni nima kiya te, "Ma mo na de ngi oto ya?"

^{XX} Bo ileki domo te, "Bo ma koto mato ngi di mi löngö ye kpe ma 'butë domoriyo naga nime. Bo ma koto mato ame ngi kedü kusu közini mi lebe koto tö ne. ^{XXI} Kole 'ba bilaka lesi edü köle ngi

kɔzɔ lende ma tönë kugu mi buku 'ba Boko'ba gɔ kö'du abo ne tara. Tine bu'bu zi bɔ ma kususu bo nima. Ma laka mo dëne 'dɔ köyö bo dë ka ndenji."

XXII Kina ɔdɔ lijë kedi 'deni kpa akonyo yayi tine, na Yësu kogba mangolɔ'bo ngi bo kileki yëe'di mo zi Boko'ba bo konye yimo ki'di zi bɔ kösö gɔ bo ga. Bo iya te, "Me, ogba konyo. Ame na rɔ yida roma."

XXIII Kina bo kogba kösü gbï kileki yëe'di mo bo ki'di ngi zinni lijë pili kuwë di yimo. XXIV Bo ileki kiya zinni te, "Ame na rɔ roma ma ame kulöwu 'deni gɔ ma konzi, lömu 'ba Boko'ba kɔrɔ 'deni dɔmo ne. XXV Rɔ ma laka miya ziye akuwë nime minza muwë kpe titi tine 'jaa nbö rɔ ma la'ja di mi nere löbu 'ba Boko'ba."

Yësu Iya Kpa Koga 'Ba Pitörö

(MT 26:30-35; LK 22:31-34; YN 13:36-38)

XXVI Kina ɔdɔ lijë koba ngala 'deni tine na lijë kari ngi dɔ dökü 'ba Bilaya. XXVII Yësu iya zinni te, "Kpe pili ti kirinjake 'deni ngi kolake ma. Römöyï buku 'ba Boko'ba iya 'deni tönë molo bine te, 'Ti mupö bɔ koda kamölö mo yaga kina ti kamölö kita'ba ngi.' XXVIII Tine ɔdɔ modɔ 'deni yaga di mi tolë mēdi mari nduwë tōti dɔgba kɔmɔye mi Galilaya."

XXIX Pitörö iya te, "Ɔdɔ kiya te ya ma laki kirinja pele pili, ma 'bama minza mola göyï."

XXX Yësu ileki zi bo iya te, "Rɔ ma laka mēdi miya ziyi, ni mi korɔndɔ nime tōne, gba kota gɔngɔ kidapa dë mi riyö eddi koga kpēyi goma mi mota kiya te ikali ma dë."

XXXI Pitörö ileki gomo kiya ro ma kitigo te, “Ɔdo kedi pele ro tole ti mole koto tiyi. Minza moga kpama goyi.” Kina lije kiya ngi pili kozo a nima tara.

Yesu Ititi Boko'ba Go Gomo Ma Kedi Komö Zi Bo
(MT 26:36-46; LK 22:39-46)

XXXII Kina lije kako ngi komö go bi moto kideki moyi mo ro Getesemane. Yesu iya zi bo kosö go bo ga te, “Kpe, olomake toti bine medii mari to'do motu.”

XXXIII Bo ogba Pitörö ni ti Yakoba ti Yowani kari ti bo. Meri oso ngi mi bo kumiki bo. XXXIV Kina bo kiya zinni te, “Meri oso 'deni ngi lo mi doki'di ma kozo edi ko'do 'deni ngi tupö ma yaga. Olomake toti mbowa bine ro ma konjo bi ti bi koda.”

XXXV Bo ari mbowa dogba na bo kolodo ngi beri tumötu, dene 'do kiyese gomo nima ra yaga di zi bo. XXXVI Bo umötu kiya te, “Baba, 'bu ma, ni na ko'bo wa pili. Kosu nima ogba yaga di komo ma. Tine i'di ko'do ronii go ako'doko 'bi, kinza go ako'doko ma.”

XXXVII Bo ileki kako ko'ja bo kosö go bo ga ma mota mo tone ga kö'dö 'deni. Bo iya zi Pitörö te, “Simona, eddi bi tö'dö? Ɔ'bo de toda bi pele nge saa koto? XXXVIII Olomake ti bi koda ti motu ko'do kinza koto ye ra mi akiyozo. Ro ma laka mi o'doko ngi tine yida ro tigo mo inza.”

XXXIX Kina bo kileki ngi kari 'bowu gbi tumötu go lende kotokoto naga nima. XL Bo ileki kako ko'ja lije kö'dö 'deni gbi romöyi lije edi 'deni ngi kinano. Kina ngi lije ikali de kpe tileki do

lende zi bo. ^{XLI} Mi mota mo tine na bo kako kiya zinni te, “Kpe, eddike e'be gba bi tö'dö tindawo roye? Ɔ'bo 'deni, kada mo ömö 'deni. Ususu kole 'ba bilaka lesi 'deni ki'di közi bo lende kënyë ni. ^{XLII} Ënyike, darike. Oṅgöke bo kusus ma mo tönë ömö 'deni ṅösi.”

Tinda'ba Yësu

(*MT 26:47-56; LK 22:47-53; YN 18:3-12*)

^{XLIII} Gba kota Yësu këdi kilende te yɔ na Yuda kömö ṅgi. Bo rɔ ma kɔtɔ di mi löṅgö ya ma 'butë dɔmoriyö naga nima. Bo ako ti bilaka rɔ ma konzi gɔ bo, ya mɔtɔ ga ti mbele, mɔtɔ ga ti mɔbo. Bo dɔ bo akumu ni ti bo kɔmɔ kiyandi ni ti löbu 'ba bilaka ni na koja lijë. ^{XLIV} Bo susu mo nima iya dɔṅgala 'ba tinda'ba Yësu timo 'deni mɔlo zinni te, “Bo ame ɔdɔ kɔṅgöke mari mome mbili mo nima bo na. Kina 'dɔ kinda'bake bo ṅgi karike ti bo yaga.”

^{XLV} Kina ɔdɔ bo kömö tinni yɔ na bo kilapo Yësu ṅgi, bo kiya te, “Nere ma.” Kina bo kome mbili Yësu ṅgi. ^{XLVI} Kina bilaka abo naga nima kolɔdɔ ṅgi dɔ Yësu kinda'ba ṅgi. ^{XLVII} Tine bo ma kɔtɔ di mi löṅgö ya ama ga ti Yësu yayi ne oɔ mbele abo ṅgi koga dɔ bo laja mɔtɔ 'ba bo dɔ bo akumu timo koke mbili mo ṅgi'bo yaga. ^{XLVIII} Yësu iya zinni te, “Kpe, gɔ wa'di na kakoke tinda'ba ma kɔzɔ tinda'ba bo 'böḡö tara gɔmo, ti mbele ni ti mɔbo? ^{XLIX} Rɔ kɔmɔ kada löbu nime pili mëdi moloma tiye mi reki 'ba rö löbu 'ba Boko'ba yayi tiyandi kɔmɔ bilaka ne, inda'bake ma dë mɔlo di yayi gɔ wa'di? Ne o'dɔ röni 'deni

'do kēdi kɔɔ ma tōnē kugu molo mi buku 'ba Boko'ba ne tara."

^L Kina bo kōsō gɔ bo ga kita'ba ngi pili di ro bo kirija ga ē'bēnni.

^{LI} Bo mato gba ro yobi ti boŋgo kinaki ro bo na nge kōsō gɔ Yēsu yayi. Lijē o'doko tinda'ba bo, ^{LII} na bo kolo ro bo ngi kirija ro gɔ nbululu kola boŋgo nima zinni yayi.

Oto Yēsu Liŋɔ 'Ba Kayapa

(MT 26:57-68; LK 22:54-55; YN 18:13-14)

^{LIII} Kina koto Yēsu ngi kari liŋɔ 'ba bo do bo akumu. Na löbu 'ba bo akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni ti bo komo kiyandi 'ba kö'du ki'di ni kototo rōnni ngi yayi. ^{LIV} Tine Pitoro ozi 'deni ro ma kowō nduwē nbō kari kodō gönni liŋɔ 'ba bo do bo akumu nima yayi. Bo ari koloma 'deni kēdi ro tubi ro bo komo pa'do ngila bo kanya mo naga nima yayi.

^{LV} Bo do bo akumu ni ti do tumu 'bēnni nima pili oloma ga ngi ro toma kori 'ba wa ame gɔ kodoro bici lende timo ro Yēsu gɔ kupō bo yaga gomo ne. Tine lijë o'ja lende oto dē di ro bo.

^{LVI} Ya ma konzi mato ga ako pele ti susu bēti mato ga, tine lende 'bēnni pili oriya dē. ^{LVII} Kina ya mato ga kēnyi toro tususu bo ro bēti kiya te, ^{LVIII} "Duwō bo koloma ro tiya mo te, 'Rō löbu 'ba Boko'ba nime ro ako'ba 'ba bilaka lesi ne ti mitiko yaga. Kina mi tō'dō do mota ti mo'ba ngi kileki gɔ bi mo ro ame közi bilaka lesi na dē ko'do.' " ^{LIX} Pele tara susu 'bēnni naga nima oriya dē.

^{LX} Kina bo do bo akumu mo nima kēnyi ngi toro mi löngö lijë yayi, bo ititi Yēsu kiya te, "Ni

inza ti lende mɔtɔ tileki mo go susu nime kedi ko'dɔ kulowɔ royi ne?"

LXI Tine Yesu udumɔ ngi le kileki dɔ lende nima de. Bo dɔ bo akumu nima ileki kititi bo 'bowu te, "Ni na rɔ Kurisitɔ kole 'ba Boko'ba bo yei mo tonɛ ne?"

LXII Yesu ileki domo te, "Ma na. Kina ti kari ko'jake kole 'ba bilaka lesi 'deni koloma dɔ dori Boko'ba tigɔ dɔ kiteli. Ti ko'jake 'deni ma bo kedi kako beri ti poli di mitoro."

LXIII Kina bo dɔ bo akumu nima kirica bongɔ ngi yaga di roni, kiya te, "Kperi wa'di mɔtɔ na 'dɔ koma kpe 'bowu di kpa bilaka mɔtɔ todoro bici lende timo rɔ bo? **LXIV** Kpe pili uwoke lende doli abo nima 'deni. Meri 'be tondo?" Kina lije pili kodɔ karama ngi dɔ Yesu go kupɔ yaga.

LXV Kina ya mɔtɔ mo ga kebe ngi toto'bi woro rɔ Yesu, lije kudodu komɔ bo teyi, lije komba bo, kititi kiya te, "Umɛ zize te, ye na komba yi?" Kina bo kanya mo ga kogba bo ngi koloma rɔ tokoso bo.

Kpa Koga 'Ba Pitoro

(MT 26:69-75; LK 22:56-62; YN 18:15-18)

LXVI Pitoro edi gba mi linɔ nima yayi. Nyiti bo laja 'ba bo dɔ bo akumu mo nima ako ko'ja Pitoro kedi rɔ tubi rɔ bo yayi. **LXVII** Loko ongɔ dɔ Pitoro, na loko kiya te, "O'ja kozo ni nime gbi rɔ bo kosɔ go Yesu 'ba Nazareta nime 'di?"

LXVIII Pitoro andi gomo kiya te, "Lende 'bi to nima keddi kiya ne mikali de." Na bo kenyi ngi kari yaga kpa reki.

LXIX Nyiti mo tonɛ ako ko'ja bo kina loko kebe gbi rɔ tiya mo zi bo kanya ma kedi koro yayi

nima te, “Bo nime bo gbì rɔ ma kɔtɔ 'bènnì mɔtɔ.”

^{LXX} Kina Pìtörö kandi ngì gbì gɔmo. Mbowä 'böwu ya ma kèdì kɔrɔ yayi mo nima, iya te, “Rɔ ma laka nì gbì rɔ ma kɔtɔ mɔtɔ 'bènnì römöyì nì di Galilaya.”

^{LXXI} Kina Pìtörö kënyì ngì kulömu rɔ bo, kileki kiya te, “Ece mìtɔrɔ ne, bɔtɔ 'bì tɔ nima kèddì kiya lende mo ne mikali dè.”

^{LXXII} Kina gɔngɔ kidapa ngì rɔ mì riyö mo nati. Kina Pìtörö komeri gɔ lende kiya 'ba Yèsu tönè ngì. Ame bo kiya te, “Gba kota gɔngɔ kidapa dè mì riyö ti koga kpèyì goma mì mota.” Kina Pìtörö koga monɔ ngì bèrì.

XV

Yèsu Ɔrɔ Kɔmɔ Pilato

(*MT 27:1-2; LK 23:1-5; YN 18:28-38*)

^I Mɔlo mì dɔŋbɔ mo nima na löbu 'ba bɔ akumu ni ti löbu 'ba bilaka ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi 'ba kö'du ki'di ni ti tumu 'bènnì nima pili kɔtɔtɔ ga rönñì ngì yayi tudödu ndì lende bi kɔtɔ. Kina lijè ki'di kudödu Yèsu ngì kogba koto zi Pilato turu bɔ dɔliŋɔ. ^{II} Pilato ititi iya te, “Nì na rɔ ɲere bɔ dɔliŋɔ 'ba Yudayi nime ne?”

Tine Yèsu ileki dɔmo te, “Nì na kiya è'bì tara.”

^{III} Kina bɔ dɔ bɔ akumu ni kako ngì koloma rɔ tususu Yèsu gɔ lende ma konzi. ^{IV} Pilato ènyì 'böwu kititi bo, iya te, “Inza ti lende mɔtɔ tileki mo? Oŋgɔ susu 'ba røyì ma konya te.”

^V Tine Yèsu udumö ngì kileki dɔmo dè. Kina lende mo kigayi Pilato ngì.

^{VI} Mī kada 'ba karama 'ba Pasaka 'bënni nima nduwë rɔ kɔmɔ kɔɔ Pilato oloma nduwë rɔ toja bilaka yaga kɔtɔ di mī maboso rɔ ame lijë kiteri 'dɔ bo kope ne. ^{VII} Mī kada nima bɔ mɔtɔ rɔ Baraba ëdi mī maboso yayi. Lijë na koboso gɔ to'dɔ ayayi tupö bilaka. ^{VIII} Kina ɔdɔ tündi kako 'deni kititi Pilato tope bɔ mɔtɔ zinni di mī maboso tara ^{IX} bo ititi lijë iya te, “Nere bɔ dɔlinɔ 'ba Yudayi nime na ko'dɔkɔke gɔ mope ziye?” ^X Pilato ikali rɔ ma laka bɔ dɔ bɔ akumu ni i'di Yësu zi bo tupö mo yaga römöyī minni ombi rɔ Yësu.

^{XI} Tine bɔ dɔ bɔ akumu ni ososo kpa ya ma konzi 'deni 'dɔ kititi Baraba na gɔ kope yaga di mī maboso zinni. ^{XII} Pilato ileki 'böwu kititi tündi naga nima te, “Wa'di na ko'dɔkɔke gɔ mo'dɔ zi bɔ ame kideki rɔ nere bɔ dɔ linɔ 'ba Yudayi ne?”

^{XIII} Kina lijë pili kulöri ngi timo rɔ ma kembe kiya te, “Utöti bo yaga.” ^{XIV} Pilato iya te, “Gɔ wa'di? Lende kënyë wa'di na bo kirasi?”

Tine lijë ulöri ngi kɔzɔ timo rɔ ma kembe kiya te, “Utöti bo yaga.”

^{XV} Pilato o'dɔkɔ 'dɔ minni konmi rɔ bo, na bo kope Baraba ngi yaga zinni di mī maboso. Kina bo ki'di bɔ kanya ngi komba Yësu gɔ lijë kari ti kutöti bo.

Tögö Yësu

(MT 27:27-31; YN 19:2-3)

^{XVI} Bɔ kanya naga nima ogba Yësu ngi kari timo mī linɔ 'ba turu bɔ dɔlinɔ nima yayi. Kina lijë kideki dotumu 'ba bɔ kanya 'bënni nima ngi pili kako. ^{XVII} Lijë ogba bɔngɔ kasi kolɔ rɔ bo, lijë ko'dɔ kono ngi kɔzɔ a 'ba dɔ nere tara kutu'bö

dɔ bo. ^{XVIII} Kina lijɛ koloma ŋgɛ nati tumötö bo kiya te, “Mötö ziyi ɲere bɔ dɔlinɔ 'ba Yudayi.”

^{XIX} Lijɛ omba dɔ bo ŋgɛ ti kolokɔ lijɛ koto'bi woro rɔ bo. Lijɛ olɔdɔ bɛri kɔmɔ bo tilɛlu bo rɔ laɲa. ^{XX} Kina ɔdɔ lijɛ kote tögö bo 'deni rɔ laɲa tara tine, na lijɛ kolɔ bɔŋgɔ kasi nima ŋgɛ yaga di rɔ bo, kolɔ ma 'ba bo ma mɔlo mo kileki rɔ bo. Kina lijɛ kogba bo ŋgɛ tari ti bo tutötɔ bo.

^{XXI} Di gɔ kɔri yayi na dönni kondɔsɔ ŋgɛ ti bɔ mɔtɔ möyi mo rɔ Simona di Kurɛnɛ, kɛdi kako abo mi gawo di mi nyaka. Kina lijɛ ki'di bo ŋgɛ tombi ŋgɛri 'ba tutötɔ Yɛsu. Bo na rɔ 'bu 'ba Alesandoro ni ti Rupusa. ^{XXII} Kina lijɛ kari ŋgɛ ti Yɛsu kɔmɔ timo gɔ bi kidɛki rɔ Golɔgɔta mo tönɛ ame 'jɔ 'ba lende mo tɛgɛ, “Kulɔŋbɔ dɔ” ne. ^{XXIII} Lijɛ ogba layi kudölö yimo ti wowɔ mɔtɔ kidɛki rɔ muri ki'di kpa bo tuwɛ mo, tine bo uwɛ dɛ. ^{XXIV} Kina lijɛ kutötɔ bo ŋgɛ lijɛ koza bɔŋgɔ abo ga rɔ gɔ rönni. Lijɛ oloma ŋgɛ rɔ tu'du mo ti bödö gɔ kikali ɔdɔ yɛ na ti kidili ama ya.

^{XXV} Ote tutötɔ bo ko'ja ndi kada kɔmɔ 'deni modɔmosowɔ. ^{XXVI} Ugu susu 'ba rɔ bo ki'di tɔrɔ yayi kɔzɔ a nime te, “ɲere Bɔ Dɔlinɔ 'Ba Yudayi.” ^{XXVII-XXVIII} Utötɔ bɔ akolɔ mɔtɔ ga gbɛ riyo 'do ŋgila bo yayi. Kɔtɔ dɔ dɔri bo tine ma kɔtɔ dɔ gali bo.

^{XXIX} Bilaka ame ga pili kɛdi kudö kebe yayi ne ombamba dɔ zi bo kose dɔ bo kiya te, “Ni bɔ kiteri titiko rö löbu 'ba Bɔko'ba gɔ kubö kileki gɔ bi mo mi tö'dö dɔ mota tönɛ, ni na? ^{XXX} Ee, olɔ röyi kɛki bɛri di dɔ ŋgɛri nima te.”

XXXI Bɔ dɔ bɔ akumu ni ti bɔ kɔmɔ kiyandi ni oloma gbɪ rɔ tose dɔ bo, kiya te, “Bo ɔmɔ ya ma laki di mi tölē tine bo ikali dē tɔmɔ rɔ bo. XXXII I'dike Kurisitö n̄ere bɔ dɔlɪŋɔ 'ba Yudayi kēki ti b̄erɪ girɪ nime di dɔ n̄ḡerɪ nima, do'ja ti kɔmɔze gɔ di'di dɔze ti nati gɔ lende abo.” Ya ma kutötɪ n̄gila bo yayi naga nima ebe gbɪ kiti'ja bo.

Tölē 'Ba Yēsu

(MT 27:45-56; LK 23:44-49; YN 19:28-30)

XXXIII Mi zana kada kodɔrɔ 'deni tine na mandölu kutu'bö gɔ bi n̄ḡi n̄bö kɔmɔ kɔzɔ saa mota tara. XXXIV Kina ɔdɔ ndi kada kɔmɔ 'deni mota tine na Yēsu kapi n̄ḡi rɔ ma kembe, tēḡē, “Eloyi, Eloyi, lama sabakatani.” Ame 'jɔ 'ba lende mo tēḡē, “Boko'ba ma, Boko'ba ma, ola ma 'deni n̄ḡi gɔ wa'di ga?”

XXXV Ya ma kēdi kɔrɔ yayi mo naga nima uwö, lijē iya te, “Bo ēdi k̄id̄ek̄i Eliya.”

XXXVI Kina bɔ mɔtɔ kiraŋa n̄ḡi kogba lipɔ kusu mi layi ko'ba'ba, kiraki dɔ kolokɔ ki'di kpa bo tuwē mo, kiya te, “Ti don̄ḡok̄e ɔdɔ Eliya ti kako kombi bo b̄erɪ di bina ya?”

XXXVII Yēsu api n̄ḡi rɔ ma kembe, kina bo kulöku n̄ḡi. XXXVIII Kina b̄on̄gɔ ma koke mi rō löbu 'ba Boko'ba timo tönē kotopa n̄ḡi di tɔrɔ n̄bö kɔmɔ b̄erɪ.

XXXIX Kina ɔdɔ bɔ dɔ bɔ kanya ma kēdi kɔrɔ yayi mo nima kɔn̄gɔ tulöku 'ba Yēsu n̄ḡi tara tine, bo iya te, “Rɔ ma laka bɔ nime n̄ḡi rɔ kole 'ba Boko'ba.”

XL 'Ja mɔtɔ ga ēdi gbɪ kɔrɔ rɔ ma kɔwɔ mbowa yayi kēdi rɔ ton̄gɔ mo. 'Ja mɔtɔ mo ga lijē na rɔ

Mariya Magadala ni ti Salome ti Mariya ma 'ba Yakoba ma titi ni ti Yose. ^{XXI} Lijë ma tönë ga kösö gɔ bo di Galilaya koloma rɔ toja laja zi bo ne. 'Ja ma konzi mɔɔ ga ame kako ti bo Yerosalema ne ëdī gbī yayi.

Tusu Yësu

(MT 27:57-61; LK 23:50-56; YN 19:38-42)

^{XXII} Mī dɔkɔpiyari mo nima ame kina rɔ kada 'ba rɔ kileŋo koda kada 'ba rɔ kindawo ne, ^{XXIII} Yesepa di Arimataya turu ma löbu mɔɔ, ame bo kēdī gbī ti kɔmɔ ki'di gɔ ŋere löbu 'ba Boko'ba ne, bo ënyī ŋgī ti mī kēddī kari zi Pilato kititi 'dɔ kodɔ kpa töku Yësu zi bo tari tusu mo. ^{XXIV} Tine ɔɔɔ Pilato kuwö kiya te Yësu ölä 'deni ŋgī welo tara tine, lende mo igayi bo ŋgī. Kina bo kīdēkī bɔ dɔ bɔ kanya mo nima kititi, ma Yësu kölä 'deni ŋgī rɔ ma laka. ^{XXV} Kina ɔɔɔ bo kuwö 'deni di zi bɔ dɔ bɔ kanya nima, Yësu kölä 'deni kina bo kodɔ kpa töku mo ŋgī zi Yesepa 'dɔ kombi kari kusu. ^{XXVI} Yesepa ari ŋgī kugö bɔŋgɔ kaŋmi. Kina bo kombi töku Yësu ŋgī bēri di dɔ ŋgērī ko'ba mī bɔŋgɔ kaŋmi nima kolo yīmo, bo kari kusu mī tī'börö ame koga 'deni yɔki doku yayi tusu töku teyi ne. Kina bo kululu doku mo ŋgī ki'di kpamo. ^{XXVII} Tine Mariya Magadala ni ti Mariya ma 'ba Yose ni lijë o'ja gɔ bi nima kusu Yësu teyi ne 'deni.

XVI

Tɔɔɔ 'Ba Yësu Di Mī Tölë

(MT 28:1-8; LK 24:1-12; YN 20:1-10)

^I Di pötö kada 'ba ro kindawo nima, na Mariya Magadala ni ti Salome ti Mariya ma 'ba Yakoba ni kugö akato kele ngi tari tosa mo ro töku. ^{II} Kina lijë kënyï ngi molo mi döḅḅo mo nima kari ndi dögö yayi. Lijë ari kömö yayi gba ti kada këdi ki'di kpënni. ^{III} Di gɔ kori lijë oloma ro tiya mo ro gɔ rönni te, “Yë na ti kululu döku mo tone yaga di kpamo zize?”

^{IV} Tine ɔḁo lijë kombi kömönni koḅḅo tine, ululu döku löbu mo tönë 'deni yaga di kpamo.

^V Kina ɔḁo lijë kari kɔḁo yayi lijë ari ngi ko'ja kole yobi mɔto koloma 'deni ɔ kapa döri yayi ti böḅḅo kaḅmi ro bo. Kina tikere kinda'ba lijë ngi. ^{VI} Bo iya zinni te, “Kinza kereke dë. Yësu 'ba Nazareta nime kutöti ne na këddi komake? Bo ɔḁo 'deni di mi tölë. Bo inza kpe bine. Oḅḅoke bi ma lijë ko'ba bo pa teyi na me. ^{VII} Ari kiyake zi bö kösö gɔ bo ga zi Pitörö ni te, bo ari 'deni töti dögba kömönni mi Galilaya. Kina ti lijë kari ko'ja bo yayi kɔzɔ ma tönë bo kiya zinni ne.”

^{VIII} Kina 'ja naga nima kɔḁo ngi di mi ti'börö yayi, lijë kirija ngi nduwë kari. Römöyï rönni ëdi 'deni ngi kilë'di di zi tikere. Lijë iya lende mo dë kpe zi böto mɔto di zi tikere.

*Yësu Ileme Ro Bo Zi Mariya Magadala
(MT 28:9-10; YN 20:11-18)*

^{IX} Mi tɔḁo 'ba Yësu di mi tölë mi tö'dö ma dögba mo nima, bo ileme ro bo titi dögba zi Mariya Magadala. Loko na tönë bo koga nöki modomoriyö kita'ba yaga di dömo ne. ^X Kina loko kari kiya ngi zi ya ma ro bö kösö gɔ bo mo ga, ame lijë këdi 'deni ngi bi monɔ ne. ^{XI} Lijë

uwö loko kiya pele te bo ɔdo 'deni loko ko'ja ti kōmōnī nima, lijē i'di dōnnī dē gōmo.

XII Di pötō mo 'böwu na bo kɔdo ŋgī kileme rɔ bo 'böwu ti kinē ma 'beri mɔto zi ya ma riyō mɔto ga di gɔ kori. **XIII** Ya naga nima ileki kiya zinnī lijē mɔto mo naga nima, pele lijē i'di dōnnī dē gōmo.

XIV Rɔ ŋburunburu mo tine na bo kɔdo ŋgī kileme rɔ bo zinnī lijē ma 'butē dɔɔkɔto naga nima pili bi kɔto, ko'ja lijē kēdī rɔ tonyo kpēnnī. Bo amo dōnnī gɔ ame lijē ki'di dōnnī dē gɔ lende 'ba bilaka ame ga ko'ja bo kɔdo 'deni di mī tölē pele kiya lende mo zinnī ne. **XV** Bo iya zinnī te, “Kpe arike mī doliŋɔ pili kuwōwōke laja laka 'ba Boko'ba zi dɔ kupō pili. **XVI** Kina bɔto ame ga ki'di dōnnī gōmo kobapatisi ne ti kōmɔ ŋgī. Tine ame ga ki'di dōnnī dē gōmo ne ti kɔdo karama ŋgī dōmo. **XVII** Ma ki'di dōnnī 'deni gōmo mo naga ti kēdī 'deni ŋgī ti tigɔ. Lijē ti koga nöki ŋgī yaga ti möyī ma. Lijē ti kilende rɔ kpa löwō. **XVIII** Lijē inda'ba murē pele, kono lijē pele, inza ko'do ɔto zinnī. ɔdo lijē ki'di kōzinnī rɔ bɔ rɔkɔ'ɔ ti kileŋo ŋgī.”

XIX Kina ɔdo ŋere Yēsu kote tilende 'deni pili tinnī kɔzɔ a nime te tine, na kogba bo ŋgī kari mītɔrɔ, kari koloma dɔ dōri Boko'ba.

XX Kina bɔ kōsɔ gɔ bo ga kari ŋgī kuwōwō laja nime kote mī gɔ bi pili. Kina ŋere Yēsu kō'bō ŋgī tinnī ki'di tigɔ zinnī gɔ bilaka kikali ŋgī lijē ēdī kiya lende ma laka.

**Ndose Kɔɔ Laka, Buku 'ba Tisaki ni Tɔɔ
to Lömu La'ja 'Ba Yësu Kurisitö Nere Ze
Jur Modo: Ndose Kɔɔ Laka, Buku 'ba Tisaki ni Tɔɔ
to Lömu La'ja 'Ba Yësu Kurisitö Nere Ze New
Testament+**

copyright © 1998 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Jur Modo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

4cdbc69b-5207-55d8-8df2-e743cba8dc07